Ч. 267 (14.810). Львів, пятниця 3. грудня 1937. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.000.
„ Банку Чеських Легіон. Прага „Діло“.
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА“ В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Дельбос приїздить завтра до Варшави.

ПАТ подає, що завтра (3. ц. м.) приїздить до Варшави французький міністр закордонних справ Івон Дельбос.

ПРОГРАМА ВІЗИТИ.

Програма 4-денного побуту мін. Дельбоса передбачує авдієнцію у президента, візити у маршала Сьміглого-Ридза, премієра і міністра закордонних справ та низку офіційних прийнять. Мін. Дельбос зложить вінок на могилі невідомого вояка у Варшаві і перед саркофагом марш. Пілсудського у Кракові.

Німеччина пропонує посередництво Китаєві та Японії?

Зі Шангаю подають з добре поінформованих джерел, що німецький амбасадор у Китаю д-р Травтман просив авдієнції у марш. Чанкайшека і щоби стрінутися з ним, виїхав з Ганкова до Нанкіну.

У звязку з тим китайські кола міркують, що амбасадор має запропонувати китайському урядові посередництво у війні з Японією, або навіть робити на нього натиск, щоби спонукати його до замирення.

БЕРЛІН І РИМ НЕВДОВОЛЕНІ ДАЛЕКОСХІДНОЮ ВІЙНОЮ?

В італійському щоденнику „Попольо д' Італія“ появилася стаття, що дораджує китайцям перемиря, доказуючи, що ніяка стороння держава їм не поможе. Авторство тої статті приписують Мусолінієві.

З огляду на те міркують, що німецька дипльоматична акція у Шангаю йде в порозумінні з Римом. Обі держави мабуть невдоволені, що їхній союзник заанґажувався у війну на більшу скалю і втратив свободу акції.

Французька залога совітських підводних човнів.

Як подає берлінська „Берзенцайтунг“, до Барсельони приїхало 400 резервістів французької маринарки, що мають становити залогу совітських підводних човнів, які є на еспанських територіяльних водах.

ФРАНЦУСЬКА ПРАВА ПРЕСА ЗАКИДУЄ ПОЛІЦІЇ ПРОВОКАЦІЮ.

У висліді допиту проти „білих каптурів“ поліція найшла чимало зброї та муніції, але арештувала лише 26 осіб. Права преса звертає увагу, що є це дуже мало, коли взяти під увагу, у яких великих розмірах представили цілу справу ліві часописи.

Права преса завзято атакує міністерство внутрішніх справ і поліцію, закидуючи, що це вони сфінґували цілу аферу, щоби замаскувати плянований комуністичний переворот.

Вона підкреслює, що допитом кермує відомий з процесу Ставіського поліційний комісар Бенні.

ОБУРЕННЯ КОЛИШНІХ ВОЯКІВ.

У правій пресі появилися листи б. летунів з часів світової війни, які обурені, що у звязку з аферою „білих каптурів“ арештовано їхніх колишніх зверхників, ґен. Дюсенера і кп. Поццо ді Борго, героїв світової війни. Оба арештовані мабуть навіть не користуються полекшами, які належаться політичним вязням.

ФРАНЦУСЬКИЙ БУДЖЕТ.

Ґенеральний референт французького буджету посол Шмідт зложив звіт, з якого виходить, що буджет передбачує 54.251.000.000 доходів і 52.690.000.000 видатків. Надвишка піде на підвишку платень державних урядовців.

Америка проголосить закон про невтральність --- чи бльокаду Японії?

В дипльоматичних колах Вашинґтону говорять, що колиб Японія формально виповіла війну Китаєві, це дозволило би Злученим Державам проголосити закон про невтральність. З другого боку припускають, що Рузвельт до цього не допустить, бо тоді китайці не могли би купувати американської зброї та муніції.

Японські військові кола мабуть рахуються з можливістю, що після виповідження війни Америка приступить до бльокади Китаю.

Німеччина не хоче бельґійських н португальських кольон й.

Німецька преса заявила, що Німеччина не має ніяких претенсій до держав, які не забрали їй кольоній.

Бельґійські урядові кола приняли цю заяву з вдоволенням. Вони зрештою і перед нею ставилися скептично до поголосок про німецькі домагання щодо бельґійського Конґа.

НІМЕЦЬКА ВОЄННА ФЛЬОТА.

Німецька воєнна фльота буде складатись — після покінчення одиниць, які тепер є в будові, з 2-ох кружляків по 35.000 тон, 2-ох по 20 000 тон, 8-ох по 10.000 тон, 8-ох по 6—7.000 тон, 2-ох летунських баз по 19—250 тон, 22-ох великих торпедовців по 165—180 тон, 30-ох малих торпедовців, 62-ох підводних човнів, з того 10-ох великих, по 712—740 тон, 21 менших, по 507 тон та 30-ох прибережних одиниць по 250 тон. Не враховано туди перестарілих одиниць.

Турки закидують большевикам, що це вони викликали повстання курдів.

У кількох місцевостях східної Анатолії турецька влада енерґійно поборює всяку комуністичну діяльність; зокрема суворому нагляд ові піддано курдійські осередки.

Турецька влада зібрала богатий матеріял, який доказує вплив одної посторонньої держави на курдійське повстання.

—o—

Боротьба за фікції.

Варшава, 30. листопада 1937.

4. жовтня 1935 року, в дні відкриття каденції четвертого з черги виборного (бодай формального!) польського сойму, автор цих рядків дозволив собі схарактеризувати його на цьому місці, як „соймовий експеримент“. Експериментом була виборча ординація, експериментом її твір, експериментом новий соймовий реґулямін і те звичаєве право, якого досі у звичаях польського парляментаризму не було та яке творці нового ладу намагалися защіпити. Ясна річ, що в експериментах, які дотичать державного устрою, нема преклюсивних термінів. Усе залежить від характеру й успіху експерименту, від відгуку, що його стрічає він у суспільних течіях і настроях, від безлічі явищ, яких не можна передбачити, — з тим, що момент несподіванок згори входить в рахунок кожного політичного експерименту, як позиція цілком певна.

І тому грубо помиляються ті, які створення політичного парляментарного клюбу ОЗН уважають несподіванкою, що її зробили одні старі пілсудчики другим старим пілсудчикам. Дозволю собі знову покликатися на свою скромну думку зперед двох років, висловлену на підставі першого враження з обсервації новозібраного „сойму анонімів“: що ті аноніми будуть насилу старатись показати себе справжніми послами, оборонцями життєвих інтересів своїх дійсних і здогадних виборців, що таким робом можуть у цьому соймі проявлятися і опозиційні тенденції супроти уряду, який у свою чергу теж буде певне старатися підтримувати авторитет законодатних палат, складених при бойкоті всією польською опозицією. Ніякою штучкою не було теж передбачувати такі „несподіванки“, які мусіли прийти, як послідовна політична гра, що розіграється довкола центральної устроєвої проблеми — чи радше дилеми — відродженої Польщі: **тоталізм чи демократія?**

Творці нової конституції та що більш — нової виборчої ординації і нового соймового реґуляміну — самі не давали відповіди на це питання. Вони вибірали якусь посередню дорогу, що її дехто охрещує назвою „кермованої демократії“, при спротиві демократів, які під „кермованою демократією“ хотять розуміти навпівдемократичний устрій, який щойно прийшов би у висліді нових — демократичних і чистих — виборів. Бо тоді — мовляв — демократичний сойм був би зрівноважений широкими надрядними та авторитарними правами, що їх нова конституція надала президентові. Не маємо сьогодні в Польщі ані тоталізму ані демократії з прикметниками й без прикметників. Маємо гіпертрофію бюрократії, яка тяжить на всіх ділянках суспільного життя усіх народів польської держави, та маємо устроєво-політичні хитання й пошуканки. Покликання до життя на терені цього сойму й сенату першої політичної організації, якою є парляментарне „Коло ОЗН“, є найважнішою подією польського політичного дня. Вона є саме одним із проявів тих устроєвих хитань і шукань. Коли п. Медзінський у сьогоднішньому числі „Газети Польскої“ назвав повстання того „Кола“ „покиненою фікцією“, то слід додати до цього: боротьба за устроєві фікції іде у Польщі далі.

„Покиненою фікцією“ була буцімто засада, що нова конституція та виборча ординація виключає істнування у соймі політичних організацій. П. Медзінський, першорядний діялектик і полеміст, дуже переконливо вривається у відчинені двері, що така засада — це нісенітниця. А проте і сам п. Медзінський напевне здає собі справу, що двері тієї правди є ще для численних

польських діячів і політиків — зачинені. Бо в противнім випадку не треба булоб називати нової організації „Колом“, на те тільки, щоб виминути „небезпечний“ термін „Клюб“ (так само, як українці не могли назвати себе у 1935 р. „Українським Клюбом“, лише „Українською Парляментарною Репрезентацією“), не треба булоб іти на компроміс з марш. Царом, скреслюючи первісну точку регуляміну „Парл. Кола ОЗН“, що членів „Кола“ обовязує солідарність у виступах супроти маршала сойму, — не треба булоб врешті й шукати собі на місті салі для нарад, коли пусткою стояли всі салі сойму та сенату! Острах перед демократизацією устрою і режиму може дійсно є острахом перед фікцією, коли зважимо, що супроти безличі державних проблем польська демократія, коли була при владі, поводилась так само безрадно чи бездільно, як люди з нахилами до тоталізму. А проте той острах істнує надалі у даній реальній польській політичній дійсності.

Льорд Галіфакс, даючи своє славне інтервю про висліди своєї подорожі до Берліна, заявив, що „відхилились двері“. Нім. комунікат обережно додав слово „трошки“. Нема сумніву, що повстання парляментарного клюбу ОЗН, як політичної організації послів, звязаних якоюсь спільною політ. ідеольогією чи програмою, це ті трошки відчинені двері, крізь які може просковзнутись демократизація держ. устрою, держ. системи. Кожний приклад заразливий. Вже кажуть, що в найближчому часі має повстати у соймі клюб „католицко-народови“ та клюб демократичний. Себто: йшлаб далі політична диференціяція санаційних послів, бож ні один польський опозиціоніст нинішнього устрою та системи — не вийшов з виборів 1935-го року! Ясно, що з моментом поділу сойму на політичні клюби (хоч би й усі вони були взаємно до себе дуже близькі і схожі), провалилася би не тільки фікція апартійности сойму та фікція виключення взагалі політ. організацій від впливу на державне життя, але й повсталаб цілком нова політична ситуація: льогічно на чергу дня висувалося би **питання ревізії соймового регуляміну та виборчої ординації.**

Страх перед партійництвом і нехіть до партій, яких суть ідентифіковано з ненависними виборчими „нумерками“, довела до виборів без політ. партій і до сойму з індивідуалістичним та апартійним принципом. Сьогодні в півофіціяльному польському органі, за підписом одної з найчільніших осіб проурядового табору, деякі ці речі зоветься отверто „дивоглядною єрессю проти природи“. Змінюються часи і ми змінюємося з ними. На жаль, треба інколи дуже довгого часу, щоб помаленьку змінялися речі, які давно вже повинні були змінитися.

ік.

Подяка.

Оцим почуваюся до обовязку зложити подяку Товариству взаїмних обезпечень на життя „КАРПАТІЯ“ у Львові за скоре й без зайвих труднощів виплачення повної обезпеченевої суми по мому бл. п. мужові о. Михайлові Чайковському, парохові в Звижені п. Печеніжин.

Скоре й акуратне виплачення обезпеченої суми уповажнює мене поручити це єдине українське Товариство обезпечень на життя „КАРПАТІЯ“ у Львові якнайширшим колам української суспільности.

Анна Чайковська.

„Найдемократичніші у світі вибори“.

ЯК З БЮЛЄТИНІВ АВТОМАТИЧНО ВИХОДЯТЬ КАНДИДАТИ.

„Наше право, рівне право
Перше ув історії,
Добровісне, ясновесне,
Незагасне, молоде —
І такеж воно прекрасне,
Як ніколи і ніде“...

Так захлинується, захоплюється Павло Тичина „найдемократичнішим у світі“ виборчим правом у Совітській Україні.

Захоплюється може і з деяким гірким присмаком образи, бо, хоч понаписував найвірнопідданіші вірші, цей бард совітської України, то всетаки не висунули його на кандидата до депутатів найвищої Ради СССР.

Та в чім-же саме полягає „прекрасність“ цього виборчого права? В чім найдемократичнішість для міліонів виборців Совітської України? Як відбуваються на практиці ці теорії виборчого права? Що дасть воно Совітській Україні?!

Візьмім, наприклад, ну хоч би Сумську виборчу округу на Харківщині. Починається там „передвиборча кампанія“.

Партійні організації скликують мітинг у Сумах. Збирається понад 15 тисяч виборців з сумських фабрик та підприємств, з найближчих до Сум колгоспів, збирається якслід з червоними прапорами, з гаслами, з транспарентами, з портретами „вождів“. По перше, зрозуміло, обирають президію зборів. Висунути на голову зборів, а потім і обрати якогонебудь „знатного“ колгоспника або „стахановця-ударника“ з фабрики — не трудно Трудніше з так званою почесною президією. Раніш вибирали до неї, старанно перераховуючи прізвища, силу „вождів“, щоб нікого часом не образити. Проте за останній час не встигнуть ще замовкнути традиційні оплески після пропозиції якогонебудь „вожда“ до складу почесної пропозиції денебудь на периферії, а цього „вожда“ вже в центрі зараховано до ворогів народу... Але досвід і практика — велике діло, як говорили в „100 тисячах“ Карпенка Карого, і тепер обирають вже до почесної президії, не називаючи імен, просто склад політбюра, зрозуміло зі Сталіном на чолі та ще приєднуючи туди німецького комуніста Тельмана, що сидить у вязниці, отже ніби законсервований від небезпеки стати за ворога народу.

Починають збори, забирає слово з трибуни яканебудь безпартійна робітниця, що передтим розмовляла довго з представниками партійних організацій. Вона пропонує виставити на кандидата у депутати Ради Союзу народнього комісаря шляхів СССР, Бакуліна.

Навряд, чи хто з присутніх навіть бачив колинебудь цього запропонованого кандидата. Але якось не випадає заперечувати цій пропозиції та і хтож його знає, які наслідки може мати таке заперечення. Отже коли голова зборів запитує, хто за цю кандидатуру, цілий ліс рук підноситься в гору, хтось у натовпі кричить „ура“, тисячі голосів кричать „ура нашому кандидатові“, а потім, зрозуміло, також однодушно „ура Сталінові“.

Далі вносять пропозицію висунути на кандидата у депутати Ради Національностей голову колгоспу „Шлях Леніна“, Олександра Лінника. Ну, цього вже дехто знає, а потім таки приємніше, що „нашого“ висувають, отже рішучіше вже підносять руки, певніше, голосніше кричать „ура Лінникові“ і зрозуміло, знову Сталінові.

За деякий час знову скликають передвиборчі збори, знову приходять усі (спробуй не піти!) з прапорами, портретами, і виборців повідомляють, що і Бакулін і Лінник дали свою згоду кандидувати в Сумській виборчій окрузі. Виборці невпевнено, вагаючися, дивляться один на одного, бо не знають ще, як слід на це реагувати, але хлопці з парткому кричать „ура“, і вже цілком сміливо кричать усі виборці „ура“ і на честь своїх кандидатів, і на честь Сталіна...

Минуло декілька днів, знову скликають такі самі збори і виборча комісія повідомляє, що вже Бакуліна і Лінника формально зареєстровано, як кандидатів. Тепер вже і без хлопців з парткому всі кричать „ура“, радіють. Повідомляє виборча комісія на нових передвиборчих зборах, що вже виготовлено і вивішено по дільничних комісіях реєстри всіх виборців в окрузі. Знову, зрозуміло, „загальна радість“, крики „ура“...

Так само „радісно“ кричав вже 80-тисячний натовп виборців в Одесі, витаючи своїх кандидатів: наркома внутрішніх справ УССР Ізраїля Леплевського (цього вже багато хто памятає з минулої його діяльности в Одесі! Значнож краще витати Леплевського, як депутата, ніж мати з ним якінебудь справи!).

Так само раділи і по всіх інших виборчих округах Совітської України.

А в перервах поміж зборами якнайретельніше вивчали виборчий закон і Сталінську конституцію...

Проте без огляду на всі ті заходи підвладних Ізраїля Леплевського час від часу затьмарювалася ця щаслива ідилля передвиборчої кампанії. В Житомирській виборчій окрузі, наприклад, „підла рука клясового ворога“ розірвала порозвішувані реєстри виборців. „Клясового ворога“ заарештовано і провадять нагле слідство.

В Полтаві „клясовий ворог“ побив уночі членів виборчої округи. Його заарештували, і незабаром відбудеться наглий суд.

У Винницькій виборчій окрузі „клясовий ворог“, незадоволений, що його дружина бере участь в гуртку вивчення виборчого закону та сталінської конституції став лаяти й ображати членів гуртка. Його заарештовано, і винницький обласний суд засудив його на позбавлення волі у далеких місцевостях аж на 7 років.

Ну, а щож саме відбудеться самого „найрадіснішого“ дня 12. грудня, дня виборів?!

Тоді мусить 30 міліонів виборців совітської України взяти участь у „виборах“. Не належимо до песимістів і можемо гарантувати окупаційній владі, що вся маса посунеться до своїх дільничих комісій вибирати. Знову таки, спробуй на очах всіх не піти на вибори, залишитися у загальних реєстрах виборців без замітки, що був на виборах! Краще вибрати Ізраїля Леплевського, ніж потім розмовляти з його підвладними за кару.

Отже в чому полягатимуть самі „вибори“?

Коли виборець зявився у дільницевій виборчій комісії, по перевірці в реєстрі виборців, виборцеві дають коперту і два бюлетини: один на білому, другий на блакитному папері. На обох бюлєтинах однаковий заголовок „Виборчий бюлетен по виборах до Верховної Ради СССР 12. грудня р. 1937“. Кожний бюлетин (білий для виборів до Ради Союзу, блакитний — до Ради Національностей) має в собі дві рубрики: в першій надруковано прізвище, імя та по батькові кандидата, а у другій реєстр тих організацій та підприємств, що виставили цього кандидата в депутати.

Виборчі бюлєтини крім української мови друкують: в Камянецькій області російською, жидівською та польською; у Винницькій — російською та жидівською; в Харківській та Чернигівській російською та німецькою; у Дніпропетрівській та Одеській — жидівською і німецькою, в Одеській — жидівською і болгарською, в Миколаївській — російською, жидівською, німецькою, болгарською.

За виборчим законом в бюлетині не можна нічого вписувати. Виборець мусить залишити в бюлєтині прізвище тільки одного кандидата того, за якого він подає свій голос, решту прізвищ слід закреслити.

Надзвичай характеристичні для країни Совітів є такі офіційні поради виборцям: Найвідповідальніший момент голосування є тоді, коли виборець залишиться в ізольованому приміщенні для заповнення виборчих бюлетинів; виборець тоді мусить бути дуже уважний. Переконавшись, що бюлєтини в порядку, виборець вкладає їх в коперту, запечатує її, повертається до кімнати, де стоять виборчі скриньки і в присутности членів комісії опускає коперту у скриньку, виконуючи в такий спосіб свій вищий громадянський обовязок“.

Додамо від себе, виборець відограв свою ролю статиста в цій величезній комедії.

Приходить пересічний виборець, скажім, зі знаної нам Сумської виборчої округи, дають йому коперту і два бюлєтини: білий з надрукованим прізвищем наркома шляхів Бакуліна і блакитний із прізвищем Олександра Лінника, голови колгоспу. Виборець входить до ізольованого помешкання і хоч би він був якнайуважнішим, щож він там може зробити таємно від усіх.

Тільки взяти бюлетини, вкласти їх у коперту і повернувшися назад, опустити коперту у скриньку.

Що він нічого іншого зробити не може, дуже добре знають всі інші виборці, знають члени комісії, знають і в Москві. Знаємо навіть і ми, — він може тільки вибрати Бакуліна і Лінника.

А проте ця комедія зветься таємними, найдемократичнішими у світі виборами...

А які голосні маніфестаційні наслідки будуть цієї комедії!! Як пишатися ними будуть, як козиряти ними будуть цілий світ!!!

Що там говорять в Европі про сепаратистичний рух на Совітській Україні, коли 30 міліонів українців одностайно, одноголосно обрали представників Москви, партії, заманіфестувавши цим свою любов, свою відданість Москві

партії Леніна та Сталіна, великому братерському російському народові...

Ніхто-ж з виборців не осміліться сховати бюлетенів та опустити порожню коперту. Вписати до бюлетену ще якесь прізвище і тим зробити його недійсним, зменшуючи в такий спосіб кількість голосів за офіційних кандидатів!? Та як на бюлетені залишати свое письмо?..

Закреслити прізвища кандидатів?!

Може і підуть на це одиниці і невідомо, чи їх братимуть на увагу при обрахунку голосів. Так і виглядатиме „небувала в історії перемога кандидатів на виборах"!!

Заздалегідь усім відомо, хто ввійде до найвищої ради СССР.

Тому можна вже тепер сказати, що на 102 депутатів до Ради Союзу від України ввійде туди не більше якихсь 25—30 етнографічних українців, а решта це будуть кандидати Москви такі, як Бакулін, Будьонний, Косарьов тощо чи такі „українці", як Станіслав Косіор, Ізраїль Леплевський, Стаханов, Дюканов, Ригачов, Михайлов...

Навіть до Ради національностей, куди здавалося повинні би передусім ввійти українці, ввійдуть такі депутати, як Арон Хенкін, Михайло Фаустов, Іван Ростовцев тощо, залишаючи для українців не більш, як 7—8 місць.

Правду каже Тичина, „право" для українців таке, як ніколи і ніде.

Гл. Л.

Справа тернопільської ґімназії.

ВІДПОВІДЬ МІН. СВЄНТОСЛАВСЬКОГО НА ІНТЕРПЕЛЯЦІЮ ПОСЛА Д-РА СТ. БАРАНА.

Справа української ґімназії в Тернополі має вже за собою чималу історію. У вересні 1930. р. в часі відомої пацифікації та у звязку з нею розвязано тернопільську державну ґімназію з українською мовою навчання, що істнувала від 1898. р. Усі заходи українського громадянства й Української Парляментарної Репрезентації для її реактивування не мали досі успіху. Щоб дати змогу і хлопцям побирати науку у рідній мові, перемінено в 1932. р. істнуючу в Тернополі приватну дівочу ґімназію „Рідної Школи" на коедукаційну і вона мала право прилюдности до кінця шкільного року 1936-37, коли то це право їй відобрали.

В цій саме справі вніс посол д-р Степан Баран на засіданні сойму 23. липня 1937. р. інтерпеляцію до міністра віроісповідань та освіти, на яку дістав 1. ц. м. письменну відповідь міністра Свєнтославського. На наведені пос. д-ром Бараном точні факти і дати, що виказували безпідставність відобрання права прилюдности і властиву її причину, відповів міністр, що право прилюдности відобрано цій школі тому, що візитація школи представником Кураторії й опісля додатково відпоручником Міністерства віроісповідань та освіти виказала браки в навчанні і низький рівень науки, як теж і те, що не переведено там відповідної селекції при приниманні і промуванні учнів. Тих браків не усунено і тому школа стратила право прилюдности. Якщо в майбутності ті браки будуть усунені і візитація це викаже, то ніщо не стане на перешкоді привернути згаданій школі права державних шкіл.

—o—

Промислова округа у Східній Галичині.

ЕКСПОЗЕ ВІЦЕПРЕМ. КВЯТКОВСЬКОГО.

На пленарному засіданні сойму віцепрем. Квятковський виголосив обширне експозе. В першій частині своєї промови міністр скарбу обговорив розвиток господарки Польщі. Доказом покращання положення є зріст продукції промислової. Тому у промислі працює тепер багато більше робітників, ніж у 1928. р. Їх заробітки зросли ц. р. на 60 міліонів зол. в порівнанні з минулим роком. Покращало теж положення селянства. Наслідком зросту покупної сили селян збільшуються інвестиції у сільським господарстві. Більшає теж консумція на внутрішньому ринку. Всеж таки ще далеко до того, щоби заспокоїти найконечніші вимоги міліонів людей. Опісля промовець зясував напрямні дальшої економічної політики. Згадав, що рівновагу буджету вповні збережено. Дуже точно виконується інвестиційний плян. До 30. листопада ц. р. інвестиції виконано під фінансовим оглядом на 97%. Одначе Польща не платить своїх довгів і має недобір у торговельному буджеті.

У другій частині своєї промови міністр вказав на непевну конюнктуру у світі та обговорив головні тези своїх господарських і фінансових плянів на 1938/39. рік. Отже новий прелімінар буджету не передбачує нових податків. Платні урядовців та емеритів будуть зреформовані внаслідок зміни спеціяльного доходового податку. На інвестиції видадуть у новому буджетовому 1938/39. році понад 900 міліонів зол. Крім будови каналу Гопло—Одра, будови великої водної електрівні в Шиланах під Вильном найбільше уваги присвятять розбудові центральної промислової округи. Терен цієї округи пересунуть у другій фазі в полудневo-східнім напрямі з огляду на сирівці і на рівновагу господарського і товарового руху та з огляду на інтереси експанзії закордонної торговлі і злучення водної комунікації на шляху Балтик — Чорне Море. Ця нова промислова округа буде замкнена лініями трьох рік: Бугу, Сяну і Дністра, її столицею буде Львів. Далі уряд предложить проєкт у справі малої податкової реформи. Отже від 1938-39 р. уряд задумує скасувати промислові свідоцтва, змінити доходовий податок з користю для дрібних платників та обнизити ставки від посередніх податків. Щож торкається віддовженевої акції хліборобства уряд не прийде вже з ніякими полекшами. Далі уряд управильнить фінанси міст. Вкінці міністр підкреслив, що підтримуватиме приватну ініціятиву і введе спеціяльний „податок від етатизму", бо уряд не буде вже підтримувати етатизму.

—o—

Вийшли на волю.

В останніх днях вийшли на волю з бережанської вязниці такі молоді українці: **м-р Іван Самарик, Степан Скробач, Роман Рогожа, Зенон Коссак, Іван Костюк, Андрій Медвідь, м-р Сокульський, Богдан Бігус, Михайло Андрухович, Омелян Щербанюк, Ярослав Щербанюк, м-р Іван Ошитко, Василь Шміґель, Михайло Лялька, Микола Гошовський, Андрій Гринишин і Гаран.**

Майже всі вони сиділи у вязниці по три місяці під замітом приналежности до ОУН.

—o—

За що вже не карають?

6 МІСЯЦІВ ВЯЗНИЦІ ЗА ОДНУ БУКВУ

Перед окружним судом у Чорткові відбулася розправа проти о. **Михайла Вовчука**, пароха в Косові пов. Чортків, якого прокуратура притягнула до відповідальности за провину зі ст. 287 § 1. к. к. (провини урядовців). Акт обвинувачення каже, що підсудний як урядовець обовязаний вести книги цивільного стану і посвідчив неправду в метрикальних відписах щодо імен і прізвищ чотирьох осіб.

АРАЗІ.

Останній лист.

Міназіян, змучений цілоденною працею, сидів увечір за столом, тримаючи на колінах свого однолітнього хлопчика.

Перед ним стояла шклянка чаю й лежали газети, але він забув на все і спершись об спину крісла, потонув у неясних думках.

На дворі падав дощ, дрібонько, але безупинно, ну, так, як восени. Час від часу долітав гуркіт возів, що пригадувало йому міські вулиці, де легенькою мрякою окутані ліхтарні, неначе малі оази, приваблювали до себе рідких пішоходів. Слідкуючи за поволі затихаючим шумом, переносився в уяві за міські границі до темних і пустих нив рідного села, до непролазних мочарів, під дереза, з яких листя вже опало...

Бачив свою мамусю, як сама-самісенька сидить дома біля печі.

Ба, що тепер робить та вперта особа, якуж... міг ніяк намовити, щоб переселилась до міста? Вже кілька днів минуло, як чув від одного селянина, що приїхав до міста, про те, що вона легко захворіла. Хто знає, як вона тепер почувається? Ні, вона ніколи до міста не прийде, тисячами ниток звязана зі своїм рідним домом...

— — — — — — — — — — —

Отворились двері, ввійшла жінка Міназіяна з підкоченими рукавами аж над лікті, приносячи з собою запах мила. В пальцях, білих від мила, тримала помятий та забруджений лист.

— Це приніс мині якийсь селянин, мабуть якийсь родич, але я його не пізнала.

Міназіян узяв до рук лист. Лист був справді від мамусі, але чому адреса була тепер написана зручнішою рукою?

„Дорогий сину! — писала мати. — Кілько років я вже Тебе чекаю. Я справді начекалася. Рахуючи дні, жила я з обличчям, зверненим до дверей і все думала: за кілька хвилин прийде мій син і оживе наш пустий дім...

Ах, що Тобі, синочку, ще говорити? День і ніч я сподівалась, зідхала й мучилась. Рано вставала я тай оглядала кожну кімнату. Часто моє серце аж завмирало, коли я бачила тут зігнилий стовп, там нову діру в стрісі. О, якби Ти знав, кілько я витерпіла, стараючись зберегти наш дім, щоб не розсипався... Коли інші про це говорили, розпука нападала на мене. „Ось, дім розвалюється — таку пісню співали — а ти самітня, бо син тебе зовсім забув..." Слухала я цих слів ледви стримуючи сльози, але з моїх уст чули вони тільки це одно слово: „Сподіваюсь... сподіваюсь..."

Але що зробити?.... Інакше мені судилося. Одного разу, коли по великій бурі виходила я з дому, завалилась стріха й один стовбур вдарив мене в груди. Невдовзі потім завалились і стіни, а мені прийшлось жити під чужою стріхою. Вже тиждень минув, від коли лежу в домі нашого Саркіза. Бачу, що зі мною зле; попросила я нашого вчителя, щоб він написав Тобі цей лист і щоб у ньому написав мому найдорожчому синові все, що лежить мені на серці...

Хто знає, можливо, що поки цей лист дійде до Тебе, не буду вже між живими й можливо, що це мій останній лист, сину — душечко, знову як перед тим говорю: „Сподіваюсь... сподіваюсь", що прийдеш знову збудувати наш розвалений дім і що будеш господарем власного огнища.

Здоровлю Тебе щиро Твоя, що кохає Тебе
і тужить за Тобою

Мама.

— — — — — — — — — — —

Міназіян прочитав без віддиху лист. Мав почуття, що мати находиться вже на Божім суді. Знав, що тільки останні хвилини життя могли примусити маму написати такого листа. І чуття, роками придушені й затаювані, ворушились у ньому. Глибокий жаль огорнув його.

Старався уявити собі маму, але даремне. Неначеб навмисне скривала перед ним своє обличчя, йдучи до вічної мовчанки...

Замість її образу появлялись в його памяти спомини з дитячих літ, коли ще на селі жив і ходив, тримаючись маминої сукні. Пригадував, як одного разу в пізню осінь підчас ясного дня, що настав по сильних вітрах, стояла сумно перед їх домом вітром обскубана морва. З дитячою цікавістю глядів, як паде листя, неначеб хотів за всяку ціну знати, коли впаде з морви останній лист. Тільки один, єдиний лист залишився на дереві. Коли звернув увагу мами на нього, вона сказала:

— Лист — це син, а дерево — мати. Цей лист дуже любить свою маму, і ніяк не може з нею розлучитись... І ти, коли мене дуже любиш, мене не покинеш.

Взяв знову до рук лист але хлопчикові захотілось побавитись, вирвав батькові з руки лист і кинув його на землю.

— Останній лист — подумав собі батько, — але й останній лист упав.

І дві сльози покотились з очей Міназіяна.

Переклав **Ф. Беркут.**

По розправі суддя Бронислав Вісьневський оголосив присуд того змісту, що засудив о. М. Вовчука **на 6 місяців вязниці з припиненням кари на 3 роки** за те, що у відписі метрики шлюбу посвідчив, що „Вартоломей Щенсни" називається „В. Щенсний", хоч у самій метриці шлюбу сам підсудний написав „Щенсни". Суддя не повірив підсудному, що прізвище „Щенсний" написав наслідком фонетичного призвичаєння. Зате суддя увільнив о. М. Вовчука від трьох інших закидів на основі зізнань свідків Ілька Козака і Павла Гідзінського, які ствердили, що підсудному подали прізвища так, як він написав у метрикальних відписах.

Адв. д-р Володимир **Електорович**, який боронив о. М. Вовчука, вніс уже апеляцію від цього присуду і згадана справа за прізвище „Щенсний" опиниться в апеляційному суді у Львові.

Перед виставою Олекси Грищенка.

Кілька дат з його життепису і голоси французької критики.

Олекса Грищенко родом із Кролевця на Чернігівщині, де й серед окруження, повного ще козацьких традицій, проминуло дитинство мистця. Пізніш у Чернігові мистець жив близько до М. Коцюбинського, Б. Грінченка, М Черкавського, М. Вороного та інших відомих письменників та діячів. По початкових студіях у Києві мистець виїжджає до Москви та Петербурга, де вже сильно позначилися нові. передусім французькі, мистецькі напрями. Та невгамовна вдача, вроджена Грищенкові (його дід був чумаком і нераз мандрував до Криму) не дає йому сидіти довго на одному місці. Так у 1901. р. почерез Европу він добивається до Парижа, а два роки пізніше, майже пішки, переходить Італію та знайомиться з мистецтвом 28-и міст. По повороті мистець видає свої критичні праці про нове мистецтво і про російську стару ікону.

В 1919. р. мистець улаштовує власну велику виставу в Москві й одно полотно закуповує славна ґалерія Третякова. Та скоро, вигнаний революцією, він пробивається до Царгороду, де творить цикль своїх славних акварель, що пізніше появилися в Парижі в розкішному альбомі. З Царгороду мистець їде в Грецію і виставляє в Атенах. З 1921. р. мистець нарешті на постійне звязаний з Парижем. Його „відкривають" і відома мистецька фундація Барнеса в Філядельфії закуповує 17 його речей. Пізніше, одружившись та споріднившись там із старими французькими родами, мистець осідає на постійне в містечку Кань біля Ніцци звідкіля він робить численні мистецькі прогульки та вистави, до Портуґалії, Еспанії, Швеції, тощо.

В 1931. р. мистця вибирають членом французького „Осіннього Сальону". В 1933. р. мистець виставляє в Мадриді та Барсельоні свої циклі з Еспанії — ряд старих архітектурних памяток, з яких нині багато знищено, як ось славний міст у Толедо. В останньому часі мистець виставляв на Експо 1937 у Парижі.

Перебуваючи далеко від рідної землі і не маючи спочатку з нею звязків, Грищенко щойно з 1931. р. почав виступати на українських виставах, відразу здобуваючи собі видатне місце серед сучасних українських мистців. Національний Музей та декілька приватних збирачів придбало неодин першорядний твір мистця. В 1934. р. Асоціяція Н. У. М., якої він є членом, випускає його монографію і оце, улаштовуючи по великих успіхах у Стокгольмі, виставу мистця, АНУМ робить це з бажанням показати останні праці мистця та деякі давніші речі, що дадуть змогу переглянути його творчий шлях більш як 30-літньої мистецької діяльности.

с. г.

ДЕКІЛЬКА ГОЛОСІВ ПРО О. ГРИЩЕНКА.

...Грищенко споріднений здалека з візантійським мистецтвом. Цей українець, з України Шевченка й Гоголя, вдихає західню культуру, яку він перетворює з усією сміливістю, крайністю та пристрастю своєї раси...

Поль Гійом.

Українець Грищенко належить до тих, що від колиски чули потяг до Сходу... Як Деля круа з часу поїздки до Мароку, Олекса Грищенко замітний тим, що він лучить музику з барвами. Це те, що додає ціни його гармоніям тонів, рідких і вишуканих, це те, що надає їм незрівняного ритму. Немає кращої музики Сходу...

Р. Ешоліє, дир. „Пті Пале".

Пейзажі Грищенка — це сплав дорогоцінних каменів, буревії ліричної радости, де пишнота тонів і матерії злагіднюється шляхотною тонкістю... Молодий український кольорист здобув Париж.

Люї Восель.

Грищенко має водночас знання і дар тієї таємничої мови, якою є малярство. Цей мистець, справжній маляр, є одночасно у своєму малярстві поетом, що вміє зворушувати і зачаровувати.

Рене Жан.

Грищенко... мистець, один із тих, що найбільш може відчувають смак. Ми бачили його в сальоні Тюїльрі, де він суперничав пишнотою з Анрі Матісом.

Поль Фірен.

ВЛАСНІ ВИСТАВИ.

Москва 1919, Атени 1921—22, Париж 1922, ґалерія Поволозького, 1922 — ґал. Домінік, 1924 — ґал. Персіє, 1925 — ґал. Персіє, 1926 — ґал. Бенґ, 1926 — ґал. Гранеф, 1927 — ґал. Ван Леер, 1928, 1929, 1933, 1936 — ґал. Дрюе, 1937 — Стокгольм, ґал. Гуммесона, 1937 — Гетеборґ.

МУЗЕЇ і ОФІЦІЯЛЬНІ ҐАЛЄРІЇ, ДЕ ЗНАХОДЯТЬСЯ МАЛЮНКИ ГРИЩЕНКА.

Бостон, кол. Вітмора; Філядельфія, фундація Барнеса; Ню Йорк, кол. Керріґена; Ганд, Музей Мистецтв; Льондон, кол. Воркмен; Копенгаґа, Королівський Музей; Львів, Національний Музей; Париж, Музей „Де Же де Пом" і „Міський Музей м. Парижа"; Мадрид, Музей сучасного мистецтва.

В ОБОРОНІ ПРАВДИ І ЧЕСТИ.

В ч. 245. „Діла" з цього року поміщено допис п. Івана Боднара в справі фондації кн. Константина Острожського в Тернополі, у якій цілу справу представлено у невірному світлі, не кажучи вже, що нарушено там грубо мою особисту честь, як теж і особисту честь усіх інших членів теперішньої тимчасової управи фондації.

Сама справа представляється так: Розпорядком львівського воєводи п. Беліни Пражмовського з 12. березня 1936. р. до ч. 1870/36/фонд. розвязано давнішу досмертну управу фондації кн. Константина Острожського в Тернополі, у якій предсідником був п. Панько Чубатий, а в управі під статутовою назвою комітету засідали п. Іляріон Брикович і кількох міщан. Роля п. Панька Чубатого в комітеті була радше номінальна, бо фактична керма була в руках п. Ілярія Бриковича, без якого згоди комітет не вирішував нічого.

Комітет (управа) фондації, котра є власником одноповерхової реальности при вул. кн. Константина Острожського в Тернополі і 235 морґів та 1463 квадратових сяжнів управних грунтів у Тернополі, як опісля документно виказалося, провадив так звану фамілійну господарку, головно при аренді фондаційних грунтів та при видаванні позичок приватним людям, що статутово заказано. А саме на основі § 24 обовязуючого фондаційного статуту, затвердженого галицьким намісництвом у 1884. р. до ч. 10742, капітали, невидані на цілі фондації, слід ульокувати виключно на відсотки у щадничій інституції з пупілярною безпекою. Так здебільша і було, бо розвязаний комітет льокував більшість фондаційної готівки в Українській Щадниці у Перемишлі та в Міській Комунальній Касі Ощадности в Тернополі, розпозичуючи рівночасно, всупереч статутові, значну частину готівки приватним людям, часто близьким своякам членів комітету. Поважна частина розпозиченого в цей спосіб фондаційного капіталу взагалі пропала, як не менше і відсотки, яких не стягано зовсім довгими роками, і то виключно з вини розвязаного комітету. В цей спосіб для майна фондації повстала шкода на суму ефективно щонайменше шість тисяч золотих, за яку відповідає морально і законно розвязаний комітет.

Діловодство ведено недбало і при відборі показався в касі брак сімох тисяч золотих, які звернено щойно по тижневі. Найбільше дратувала міщан-рільників справа аренди фондаційних ґрунтів, при якій ведено теж фамілійну політику.

Внаслідок такої господарки майном фондації ширилося загальне невдоволення серед більшости тернопільських міщан, особливо рільників і чужих для членів комітету. Вони то самочинно, без мого відома й заходів, висилали вже від довшого часу депутації до уряду і письменні меморіяли зі сотками підписів з насвітленням дійсної господарки комітету та з домаганням його розвязання.

Остаточно ті заходи увінчались успіхом і комітет (управу), що на основі § 7 обовязуючого статуту мав урядувати досмертно і сам добровільно не мав охоти уступити, розвязано згаданим розпорядком та іменовано тимчасову управу у складі: Андрій Коблюк, нотаріяльний асесор, Микола Турин, емер. управитель складу Нар. Торговлі та міщани: В. Литвин, М. Лукович, Чубатий і Гр. Чумак, а мене предсідником цієї управи.

Завданням тимчасової управи фондації була санація відносин фондації. До неї попри чисто маєткові справи належить теж і справа зміни статуту, що не відповідає більше зміненим фактичним і правним відносинам, не зміняючи при цьому в нічім цілі фондації, означеної в § 1 статуту. Таку зміну, випрацьовану одним з місцевих українських адвокатів та заапробовану гуртом видних місцевих громадян, тимчасова управа перевела і переслала вже до затвердження фондаційній владі. Звязані з цим кошти були конечні і є зовсім незначні. Основна зміна полягає в тому, що управа з 10 членів і 10 заступників вибирається на 5 літ, а не досмертно, тернопільськими українцями греко-кат. віроісповідання, що мають виборче право до міської ради в Тернополі на основі постанов обовязуючої міської виборчої ординації.

Я не був ніколи, ані не є ніяким комісарем фондації, як титулує мене п. Іван Боднар у згаданому дописі, тільки предсідником тимчасової управи, яка усі справи вирішує колеґіяльно. Ми всі маємо у себе почуття громадянської відповідальности і працюємо безкорисно як українські громадяни для добра найстаршої української фондації, основаної князем Константином Острожським, його письменною постановою з 4. вересня 1593. р. і відновленої в 1884. р. заходами двох покійних нині українських громадян — старости Глинецького і бурмистра Тернополя д-ра Вол. Лучаківського.

Уступимо радо кожночасно, сповнивши своє громадянське завдання, але не позволимо понижувати та опоганювати нашу особисту честь у спосіб, як це зробив у своєму дописі п. Іван Боднар.

Тернопіль, 29. листопада 1937.

Андрій Фалендиш.

—o—

Листопадові Роковини.

СВЯТА В НЮ-ТОРОНТО, КАНАДА.

Дня 6. листопада ц. р. філія Т-ва „Український Народній Дім" у Ню-Торонто, Канада, відсвяткувала Листопадове Свято. На святочному концерті були присутні ріжні місцеві достойники (мейор міста, посли до обидвох парляментів, священники і т. д.) та багато чужинецької публики. Тому впорядчики концерту зробили дуже доцільно, коли постаралися про головний реферат в англійській мові. Референт П. Савчук вивязався зі свого завдання найкраще. В англійській пресі появилися ядерніші витяги з його промови, а присутня англійська публика набрала вірного погляду про українські справи.

Такий самий концерт улаштувало Т-во Українських Ветеранів враз із Т-вом „Український Народній Дім" у Торонто в неділю 7. листопада ц. р. Саля Народнього Дому була битком набита свідомішим українських громадянством м. Торонта. Чистий дохід із цього свята в сумі 100 дол вишлють на українських інвалідів у старому краю.

М.

Жіноча сторінка.

ПРИГАДКА.

На цьому місці і на інших сторінках нашого та й інших українських часописів пишеться багато про шкільний плебісцит, що нас невдовзі чекає. Пригадувати ще раз його тут здавалось би зайвим. Та на жаль ні. Про такі речі доводиться пригадувати невпинно, знаючи одну рису української вдачі — опізнюватись. Тому нехай таку пригадку наші пані не беруть собі за зле.

Шкільний плебісцит — це широке поле можливостей для нашої праці. Тут інтелігентна жінка, чи вона належить до якоїсь організації чи ні, чи вона з міста чи з села мусить узяти дуже активну участь та впливати всіми силами на своє оточення. Мати, що сама хоч і не має права підписати плебісцитової картки, може і мусить впливати на батька, щоб так, а не інакше голосував. Обовязок кожної інтелігентної українки освідомити про це наших малосвідомих міщанок, ремісничок та селянок. Не лишаймо цієї справи тільки тим, що „мусять" таким освідомленням цікавитись, бо вони належать до якоїсь жіночої організації, або тим, що належать до виділу тої організації, буцім то тільки вони мають про таку справу дбати. Тут кожне слово, кожна заввага кожної з нас потрібна і необхідна. Говорім про цю справу скрізь і з усіми жінками, яких знаємо, бо цю справу ми мусимо виграти. Цей плебісцит покаже нашу свідомість і перед цілим світом, матиме він вплив і на погляд в нашій справі і у політиків, що впливають на ріжні міжнародні концепції.

Тому ще раз кличемо до всіх жінок: — на плебісцитовий фронт!

——о——

Кому купуємо чоколядки?

Тут буде мова про дітей, котів і псів. Може декому така тема не сподобається, може декого трохи й зачепить — то хай вибачають. Нікого особисто ця стаття зачепити не хоче; говоримемо до тих наших пань, які часом свою любов до звірят доводять до прибільшення, зате забувають в собі цілком природну любов до дитини, що тліє на дні серця кожної жінки.

Бездітність в наших інтелігентних родинах, або система однодитинного подружжя стає все частішим явищем. Які того причини? не буду тут розбирати. Не торкатимусь й того, які це має наслідки для нашого народу — хоч не раз серце стискається, коли подумаєш про те, яку кількість інтелігенції ми матимемо за кількадесять років. В цій статті братиму більше під увагу не ті наші родини, де дитина є просто небажаною, а ті, що їх просто не мають, хоч часом і хотілиб мати в хаті дрібне сотворіння, що вносилоб трохи галасу, руху та завдавалоб журби і змісту життя батькові та матері. Туга за виповненням такої пустки в домі і в серці звичайно знаходить вихід у тому, що вся накопичена ніжність і потреба про когось турбуватись, кимось опікуватись переноситься на звірят. Песики, котики, канарки мають бути заступниками малої двоногої, рухливої і говірливої дитини.

Чи можна ганити чиюсь любов до звірят? — — Ні! Навпаки, така любов, одначе непереборщена, вказує на мягкість почувань і доброту людини. Та рідко коли люди не переборщують у цьому відношенні. Дуже часто тому, хто й сам звірята любить і ними опікується, прикро бачити, як така любов переходить всякі межі. І на жаль, здебільша хворіють цим жінки. Дати звірті все, що потрібно для його життя, нагодувати його, тримати в теплі, вивести на прохід, побавитись ним, попестити його — чому ні? Але доводити свою любов до того, щоб варити спеціяльні страви для свого улюбленця, купувати для коханого песика чоколядок, а для кіточки солодкої сметанки — трохи таки в умовинах нашого життя за дорогий люксус.

Бачу таку картину: (на провінції) пані бавиться зі своїм псом у городці. Веселий гавкіт пса та сміх і голосні вигуки пані приваблюють до загороди цікавих глядачів — двох хлопчиків. Вони бодай зпоза плота стежать за забавою та шморгаючи носами і втираючи їх час до часу брудними кулачками, приймають живу участь у всій забаві, підштовхуючи одно одне ліктями та роблячи ріжні завваги щодо меткости песика. Все добре, така забава нікому не перешкоджає, але ось пані втомилась і сідає задихана коло столика, але песятко й далі скаче навкруги неї та термосить її. Щоб позбутись і заспокоїти звірятко починає пані його вспокоювати ріжними ласоминками, що стоять на столику. Идуть до песячого горла смачні тістечка, кусники цукру, а накінець і „улюблена" песикова чоколяда. Обличчя глядачів зпоза плота сумніють. Очиці водять за ласоминками, що їх власники ніколи й не коштували їх, як вони зникають в песячім горлі.

У місті таке: Йде гарненька пані в теплому плащику, з модним зарукавком, а під пахою несе малого улюбленця в теплій опонці. На хвилинку зупиняється біля вікна крамниці, а потім заходить туди. По хвилині виходить з пакуночком чоколяди і по клаптику частує малого песика, що вдоволено пищить. На розі вулиці стоїть мала, вихуділа, загорнена в якесь лахміття дівчинка і простягає синю від холоду, тремтячу ручку. Пані не помічає її...

Чи це тільки справа особиста, чи має вона може й глибше значіння, нехай читачки судять самі. Але ось скоро прийде з такою нетерплячкою всіми дітьми очікуваний святий Миколай, а там Різдво. Скільки то ріжної дітвори і на вулиці і по ріжних захистах та захоронках радоб зїло ту чоколядку, що нею часто годують своїх песиків жінки, у глибині серця яких тліє любов до дітей, а яку вони переносять на німе звірятко. Чи не приємніше їм булоб побачити розвеселені радісні очка якогось малого обідранця та вдячний погляд нечесаної і брудної дівчинки, що дісталаб теплу одежину?

Піддаю цих кілька гадок ще надовго перед св. Миколаєм, щоб був ще час купити ту чоколядку чи теплі панчошки або хусточку і довідатись від кого то св. Миколай дістав листа з просьбою про ці речі... **Таня**

Балачки про моду.

ЯК ЗМІНИТИ НАШУ СУКНЮ?

Кожна з нас хоче бути все трохи обновленою, все щось іншого мати на собі, щоб бути більш привабливою і цікавою, та не кожній дозволяють засоби на кілька суконок. Та нащо хитра жіноча голівка — вигадлива і практична? Лихові не так тяжко запобігти, якщо тільки трохи пустимо фантазію та нашу винахідливість на вільну дорогу. Цьогорічна мода особливо добре надається до такого частого „обновлювання" нашої туалети. Подам тут кілька добрих „ідей" з модних часописів.

Візьмемо якусь темну суконку — найкраще очевидно чорну. Фасон її буде цілком гладенький з вузким рукавом. Пришиємо білий комірчик з піки чи матового шовку. Фасон комірчика буде цілком звичайний з заокругленими чи гострими („до шпіцу") кінцями та як найчастіше пошиваємо до дитячих суконок. До того комірчика або додамо невеличку чорну оксамитну чи з лискучого шовку краватку, або припнемо якусь колірову веселу брошку — якусь літеру чи голівку звірятка, або квітку з кольорової маси — відразу матимемо вигляд молодший на кілька років, а ще особливо, коли маємо відповідний настрій і наша усмішка буде безжурна та задиркувата.

Коли йдемо до каварні, чи на якусь візиту, то до нашої чорної суконки додамо кольоровий комірчик і в тій самій барві довгі шкіряні рукавички та ще й торбинку — буде з нас поважніша дистингована „дама".

Модні цього року „болерка" з ріжного матеріялу змінять нашу сукню зовсім для ріжних нагод. Болерко з футерка добре є, коли приймаємо гостей у себе. Болерко з довгими рукавами з мережива буде дуже доречі в каварні чи у приятельки „на бриджу". Болерко пошите лискучими цятками, що такі модні цього року, уможливить нам піти в тій самій суконці до театру.

Добре змінити нашу суконку й пасок. Раз він буде з мягкої шкіри, чорної чи кольорової то завяжемо в пасі ширшу шарфу з довшими кінцями. Та шарфа може бути і двокольорова, наприклад у такій модній цього року і сміливій комбінації, як фіялкова з рожевою. На таку шарфу добре надається жоржета чи оксамит.

Коли суконка наша рівна і гладкого фасону, то можемо її зовсім змінити фартушком з тої самої матерії. Буде він ширший, морщений чи дзвоновий. Раз завяжемо його спереду, другого разу збоку, а він творитиме все нові лінії і мінятиме нашу суконочку.

Можемо змінити і фасон нашого рукава. Коли він при комірчику і болерку був цілком вузький, то на вечір до театру, або до каварні можемо натягти на нього ширший рукав, що сягатиме від ліктя аж до кісточки. Можемо такий рукав пошити лискучими цятками чи суташем, а до того додати ще й таксамо оздоблену камізольку, що ззаду на шиї буде завязана у вузол з ріжками та таксамо обпинатиме і наш стан та вязатиметься ззаду.

Ляма, ріжного роду шнури та лискучі оздоби зроблять при „оновленню" нашої суконки нам неоцінені послуги. При їх допомозі наші приятельки зможуть собі голови ломити і язички гострити, де ми стільки грошей взяли на все нові туалети. **Рита.**

З нашої хроніки.

ГОСПОДАРСЬКІ ПОКАЗИ

В четвер 18. листопада дальше обговорювали мясиво у клюбі „Нової Хати". Цим разом перевела п. Гаврих показ телятини і баранини. Телятина, сказала вона у загальному вступі, має відмінні прикмети від інших мясив. Вона крухіша і має в собі багато води. Через те при печенні сильно корчиться. Одначе через легшу стравність це мясо подаємо дуже часто при гостинах. Може воно бути на зимно, в галяреті і в францтісті. П. Гаврих показала готову телятину у франц. тісті, що виглядала дуже принадливо. Потім задемонструвала „місток по віденськи". Телячу грудинку, що й звемо „брустик", обварюємо одного дня в юшці. Пізніше виймаємо з неї кістки, укладаємо мясо на стільничці і привалюємо другою. Мясо складається в дуже рівний платок, що знаменито дається кроїти. (Як сказано, грудинка має багато болон, що звичайно не легко піддаються поживі). Другого дня приладжуємо з грудинки котлети, себто мачаємо їх у муці, яйці й булці і смажимо. Цей „місток" корисний ще й тому, що його можуть їсти теж хворі на артретизм (мясо вже виварене!) — Щодо баранини, то п. Гаврих старалась розвіяти пересуд щодо цього смачного мясива. Обговорила вона його хемічний склад і поділ та задемонструвала кілька страв з баранини. Дуже цікаві були товченики. Кусники мяса вона потовкла, посолила, обсипала мукою і підсмажила на товщі. Потім зложила до рынки, підлила дрібку води й душила. Коли мясо вже було мягке, викінчила сметаною. Можна також залити помідоровим повидлом. Воно заглушує питомий запах баранини, якого дехто не любить.

Черговий вечір буде присвячений дичині й рибі.

З КЛЮБОВОГО ЖИТТЯ.

Мин. понеділок у клюбі „Нової Хати" і „Труду" був дуже оживлений. Говорила **п. Марія Морачевська** на тему: **„Народні тканини в українській хаті"**. У своєму рефераті вона не обмежилась виключно до тканин. Згадала во вступі про українізацію хати взагалі. Зазначила вишивки, як загальний у нас засіб українізації і підкреслила вагу тканин, що мають на те далеко більше даних. На думку референтки вишивку трудно достосувати до хатньої обстанови. Вона дрібна й химерна в рисунку, тоді, коли тканина не має такого складного рисунку і барви й притишені. На підставі зразків демонструвала п. Морачевська тканини з ріжних українських земель. Особливе захоплення викликали гуцульські верети, яких зразки були дуже численні. Сама збірка референтки виказує прекрасні зразки, а їх доповнила ще кооп. „Українське Нар. Мистецтво" своїм запасом.

Дискусії майже не було, хоч мистецький світ зявився численно (пп. Бутович, Ковжун, Плешкан, Чапельська). Мабуть тканини, що п. пані для оглядин мала, публику, вже говорили за себе.

У черговий понеділок, 6. ц. м., привітає клюб рідкого й милого гостя: **д-р Володимир Старосольський** говоритиме на тему „**Соціольогія моди**".

——о——

Сторінка без політики.

МІСТО, ЯКЕ ПЕРЕСТАЛО СМІЯТИСЯ.

СВІТОВИЙ РЕКОРД ГАВАННИ. — КОНЮНКТУРА І КРІЗА.

Куба має 3 і пів міліона мешканців і світовий рекорд в почитности часописів. Обчислили, що **один мешканець Куби купує денно 6 часописів.** Ротаційні машини гаванських друкарень могли би заспокоїти цікавість 30-міліонового народу щоденними новинками, редакційні палати разом з усіма телефонічними й радіовими уладженнями не потребували би соромитися навіть ню-йорських редакцій. Справжній кубаєць, який іде до каварні, має завжди в кишені 3—4 часописи. Гаванна перестала вже бути цукровим Ельдорадом, зате є правдивим часописним Ельдорадом.

НАЙБІЛЬШИЙ КЛЮБ СВІТУ.

Гаванна може почванитися ще одним рекордом. Вона має найбільший клюб у світі, який називають „Клюбом торговельників". Той клюб має більше, як 40.000 членів. Товариство має клюбову палату, якої всі салі виложені правдивим еспанським мармуром, немов якийсь королівський замок. Крім того клюб має власні лічниці й санаторії в околиці Гаванни.

Гаванська опера була вже перед війною найдорожчим театром у світі. Там діставав Карузо свої найвищі гонорарі. Ціни місць „Метрополітен-Опери" в Ню Йорку коштують просто песі гроші в порівнанні з гаванською оперою.

Ще перед 60-ти роками місто було правдивим гніздом москітів, в якому кожний чужинець, що туди приїздив, рискував життям. Колиж відтак прийшли американці, то повели вони одночасно з цукровою кампанією також кампанію проти пропасниці. По кількох роках скрізь стояли величезні цукрові плянтації і гаванці могли вже спати не лякаючись зовсім москітів. Сьогодні місто є правдивим живцем і між усіми антильськими островами має найменшу смертність.

ПІД ЗНАКОМ ПРОГІБІЦІЇ.

Найліпші часи настали для Гаванни, коли підчас прогібіції один американський міліонер відкрив, що від найбільше висуненої частини Фльориди тільки кілька годин їзди пароплавом віддалює Гаванну, в якій прогібіцією лиш дітей страшили. З Америки їхали до Гаванни справжні процесії богачів, які любили заглянути до чарки. Така прогулька коштувала мале майно, бо Гаванна є одним із найдорожчих міст на світі. Відтак в Америці настав Рузвельт і останній добрий „бізнес" Гаванни „зійшов на пси"".

Колишні завзяті антагонізми між кубайцями й еспанцями притихли. За добрих часів, коли всім прегарно поводилося, пішли всі політичні справи перед купецькими в кут. Можна це було запримітити на кожному кроці. Величезні гостинниці-палати зі староеспанськими фасадами уладжені були внутрі з правдивим американським смаком і комфортом.

Якийсь поет, мабуть Бляско Ібанез назвав колись те веселе місто „ля ріянте" — „розсміяне місто". Бо справді там усі колись сміялися: мужчини у великих блискучих каварнях, жінки в люксусових мешканнях і готелевих голях. Навіть чистії і кольпортери сміялись весело по вулицях.

МИНУВСЯ СОН...

А нині? Минувся сон. Пробудження було гірке. Ще перед шести роками Куба була цукровим магазином світу. Американські підприємці всадили величезні міліони в цукрові плянтації. 80 відсотків грошевого вкладу на Кубі — це американські капітали. Там просто купалися в золоті...

Господарська кріза, знижка цін цукру, безпощадна конкуренція американських цукрових буряків (Америка була досі найкращим клієнтом Куби) причинилися до того, що одного гарного дня американські підприємці махнули рукою на страчені гроші й виїхали у свояси разом із грішми, залишивши Кубу її власній долі...

Сьогодні у гаванській пристані стоять американські военні кораблі, бо Куба є незвичайно важною стратегічною точкою і панує над віздом до Панамського каналу. Вулицями палат починає проходжуватися біда...

—o—

АВТОМАТ ДО ГРИ В ШАХИ.

Француська академія наук святкувала недавно память великого еспанського ученого й винахідника, Торреса Куеведо, який недавно тому помер. Він був одним із 12 вчених — чужинців.

МАШИНА ДО ПИСАННЯ І ЧИСЛЕННЯ.

Торрес Куеведо був ґеніяльним конструктором автоматів. Його машини, які виконують найскладніші завдання, зовсім просто й нескладно збудовані. Такою є теж машина до писання, яка одночасно й числить. Клявіятура тієї машини має крім звичайних букв, ще й чотири аритметичні ділання. Вистане написати нею якусь скількість чисел, щоб машина сама, коли треба почислила, зісумувала або поділила й виписала все, що треба. Ціла тайна тієї машини криється в тому, що вона получена з мініятурною машиною до числення, яка займає дуже мало місця. Ця мала машинка переводить обчислення і подає вислід при допомозі електричного приладу клявіятури.

ШАХОВИЙ АВТОМАТ.

Торрес Куеведо збудував теж і шаховий автомат, чи не найдивніший з усіх автоматів. Завдання шахового автомату таке, щоб робот викочував правильні ходи на всі ходи противника. Ясно, що машина не може заграти цілої партії, бо тоді булоб це взагалі вирішення цілої шахової проблеми, друге, що такий автомат був би незвичайно складний і просто важко собі уявити, щоб можна було такий автомат сконструувати.

Тому Торрес обмежився до багато скромнішої задачі. Він вибрав собі один із фіналів шахових партій, на грі короля й королеви проти самого короля. Живий чоловік грає королем, робот королем і королевою. На кожний хід свого противника має автомат ще кращий хід і вкінці заганяє живого противника в кут, з якого нема виходу. Мат. Якби живий чоловік не намагався знайти якийсь вихід із ситуації, нічого не помагає, бо автомат на кожний хід має приготований протихід.

Винахідник дав своїй машинці ще один цікавий прилад, а саме, коли противник зробить якийсь неправильний хід, тоді світиться червоне світло автомату, знак, що робот запримітив помилку. Колиж грач повторить свій промах, вільно чи невільно три рази, тоді дзвонить дзвінок і механізм перестає працювати.

Робот не хоче грати в „налоговим" обманцем..

Маляр королів.

Пилип Лясльо, який недавно помер, був справжнім мистцем-малярем королів.

Перед війною перебув він 5 тижнів у Ротердамі, де намалював портрет Вільгельма II., цісаревої, кронпрінца та його жінки.

Крім того малював він Едварда VII, королеву Александру, багато членів англійської королівської родини, цісаря Франца Йосифа I, грецького короля Константина і болгарського короля Фердинанда.

Після війни його ґалерія коронованих осіб збагатилася еспанським екс-королем Альфонсом XIII, б. португальським королем, князем і княжною Йорку — нинішним королем Юрієм VI і королевою Елисаветою, покійною бельгійською королевою Астрід, шведським королем Ґуставом, румунською королевою Марією, королем Карлом і іншими. Крім того Лясльо намалював теж портрет американського президента Ґувера, Прімо де Рівери та інших.

СИЛА ЗОРУ.

Людина, що має добрий зір, може з гори високої на 26.000 стіп видіти простір на 40 миль довкруги, коли ясний і погідний день. З вершка гори, високої на 6.500 стіп зір обіймає простір 20 миль.

ТОЧНИЙ ГОДИННИК.

Фізики твердять, що на цілому світі нема ні одного годинника, що показував би докладно точний час. Навіть якби ми впакували годинник до скляної скрині, випомпували з неї повітря, зберегли його від впливів температури та рі-ного роду потрясень, то й тоді він не був би точний. Бо всюди заатакує нещасливий годинник притягальна сила місяця і тому викличе в ньому або прискорення або припізнення. А це дає за 24 години дрібницю, бо ледви 0,0015 секунди. Одначе „пізні Івани" не можуть покликуватися на цю обставину й нею оправдувати своє спізнення...

ВІК ПАПЕРУ.

Звичайно кажуть, що батьківщиною паперу є Китай. А його знали вже араби й то швидше від христіянських народів. В бібліотеці Ескуріяль найдено арабський рукопис, писаний на бавовняному папері, що походить з 1009 р. Найстаршим христіянським документом, списаним на папері є лист літописця Жоанвій, писаний до св. Людвика в 1269 р. Араби мали в Ксатеба папірню, першу в Европі. З тої фабрики походить папір, на якому списано умову між арагонським королем Альфонсом II. і королем Кастилії Альфонсом IV.

НЕ ХОЧЕ БУТИ ЛЬОРДОМ.

Після смерти льорда Льондесборов титул і місце в палаті льордів мало перейти на сотника Ернеста Віліяма Денісона, одначе він відмовився від тієї чести.

— Я — каже — чоловік скромний і в мене нема засобів вести життя льорда. Титул накладає ще на його власника ріжні обовязки. Тому я таки хочу залишитися сотником Денісоном.

Таким чином рід льордів Льондесборов перериваеться, бо по закону передача титулу чужому наслідникові недозволена

—o—

ВЕСЕЛЕ.

НА СПОРТОВОМУ ГРИЩІ.

Малий Петрусь прийшов перший раз зі своїм батьком на метч копаного мяча.

— Таточку — питає він — чому викинули того пана з трибуни?

— Бо він кинув каменем на спортового суддю.

— Алеж, таточку, він його не поцілив.

— Ну, тому теж його викинули.

ВЕСЕЛЕ ЖИТТЯ.

Він: — Якщо я зроблю колинебудь якусь дурницю, то маю ще настільки розуму, що перший з того сміюся.

Вона: — Ви мусите мати справді веселе життя!...

ЗАБУДЬКО.

Кельнер: — Чи не моглиб ви ласкаво забрати своєї валізки, яку ви поставили майже просто входових дверей, так що гості які входять спотикаються на ній.

Гість: Алеж ви недотепа! Таж я її тому так поставив, щоби я сам на ній спотикнувся і не забув її.

ПРОСТА ПРИЧИНА.

Вона: — Знаєш Юрку, ти найгірше одягнений мужчина в цілому місті. Не міг би ти краще трохи одягатися?

Він: — Ні, серце, виключене!

Вона: — Алеж чому?

Він: — Бо ти є найкраще одягненою жінкою в цілому місті.

ПОДІЛ РОЛЬ.

— Слухай, Миколо, що ви пете тепер у зимі після вечері.

— Чай з румом, Петре.

— Гм, якже тобі смакує така мішанина?

— Знаменито! Моя жінка пе чай, а я рум

ТОЧНИЙ ГОДИННИК.

В одному малому містечку є звичай, що 12 годину вполудне витрублюють. Тоді мешканці міста накручують собі годинники. Якийсь чужинець приглядається сурмачеві й питає:

— Відки ви знаєте докладний час, коли витрублюєте свій сиґнал?

— Я кермуюся моїм кишеневим годинником. Годинник регулюю я кожного дня точно в годинникаря Цайґера на Ринку.

— Дякую за пояснення.

Чергового дня йде чужинець до годинникаря Цайґера й купує якусь дрібничку. Відтак віддає свій годинник, щоб його нареґулювати. На те годинникар усміхаючись приязно каже:

— Заждіть трохи, небавом затрубить... Я все тоді реґулюю свої годинники.

Уряд повинен уступити.

Бурхлива дискусія в соймі.

В четвер 2. ц. м. передполуднем почалася в соймі генеральна дискусія над прелімінарем бюджету на 1938-39. р. у присутности прем. Складковського і членів уряду. До слова записалося 20 промовців, між ними пос. В. Мудрий.

Перший промовляв голова парляментарного клюбу ОЗН в соймі пос. Свідзінський, який склав програмову заяву у справі відношення послів до праці в соймі. Пос. Богуш критикував уряд за відсутність програми у справі української та жидівської молоді. Торкнувся поголосок у справі замахів на політичних діячів у Варшаві. Замаховці хотіли уладити криваву різню на зразок ночі св. Вартоломея. Висловився теж за зміною виборчої ординації. Дуже гостру промову виголосив пос. ген. Желіговський. Заявив, що повстання парляментарного клюбу ОЗН було непотрібне і є суперечне з конституцією. З черги обговорив відомий обіжник прем. Складковського з липня м. р., який ствердив, що другою особою по президенті є марш. Сьмігли-Ридз. Сойм не протестував проти цього обіжника, який нарушив конституцію. Повстання клюбу ОЗН є продовженням цього обіжника. Така політика є фальшива. Домагався, щоб уряд нарешті уступив і приглянувся, як інші кермують державою.

Слід згадати, що пос. Желіговський зрезигнував з головства „кола послів хліборобів" по своїй промові, бо не хотів, щоб його промову вважали висловом поглядів послів цілого „кола".

—o—

СТУДЕНТСЬКІ МАНІФЕСТАЦІЇ В ЦАРГОРОДІ.

Турецька преса знову протестує проти Франції, яка ввела у санджаку Александретти винятскові розпорядки у звязку з введенням у життя нового статуту для тої области. Зокрема сильне обурення помітне серед турецького студентства. Поліція розігнала студентське віче, бо на нього не було дозволу, тому студенти скликали нове віче — вже за дозволом — на завтра.

—o—

НОВИНКИ.

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— ПЛАТІТЬ ТОЧНО ПЕРЕДПЛАТУ! ПРИСИЛАЙТЕ ЗАЛЕГЛОСТИ! Ш. Передплатників просимо вирівняти залеглости, бо стримаємо висилку часопису! Присилайте точно щомісячну передплату, бо інакше не дістанете книжки з щомісячної бібліотеки „Діла"! Наш часопис найдешевший, бо крім 10-ти сторінок найкращої щоденної газети та 16-ти сторінок під неділю, — даємо точним передплатникам щомісяця даром одну прегарну і вартісну книжку величиною від 10—15 аркушів друку: точний передплатник „Діла" складає за рік Бібліотеку „Діла" з 12 томів.

— **Марійська дружина** учениць фахової гімназії СС. Василіянок у Львові уладжує в пятницю, 3. ц. м. в салі гімназії при вул. Длугоша 17а святочну академію в честь Пр. Богородиці Цариці України в 900-ліття віддання в її опіку українського народу кн. Ярославом Мудрим. Початок в год. 18.15.

— **Театральна вистава учнів української гімназії у Львові.** Учні головного заведення української гімназії при вул. Льва Сапіги виставлять у салі гімназії 4. і 5. грудня відому народню оперету „Перехитрили". Вистава відбудеться при допомозі власної орхестри, хору та балету. Пєсу підготовляють під проводом проф. Білиньського, проф. Прокоповича і Л. Кривіцької. Початок в год. 6.

— **У концертовій салі „Народнього Дому"** виставлять 4. ц. м. в год. 8. першу дію пєси Грибоєдова „Горе от ума" і другу дію із „Свадьби Кречинського" у російській мові з нагоди 30-ліття сценічної праці російського артиста О. Д. Чарського.

— **Т-во „Українська Бесіда" у Львові** з нагоди свого 75-літнього існування влаштовує 8. грудня ц. р. в салях своєї домівки при вул. Рутовського ч. 22. І. ювилейне свято з такою програмою: І. Год. 9. Поминальне Богослуження за померших членів в Успенській церкві (вул. Руська). ІІ. Год. 19. святочний вечір: Відкриття; 1. муж. хор Т-ва „Сурма": В. Матюк: „До руської пісні"; 2. Промова д-ра Костя Левицького; 3. Марія Сабат-Свірська: а) А. Вахнянин: Арія Одарки з оп. „Купало", б) О. Нижанківський: „Зима"; 4. Відчит д-ра Івана Копача; 5. муж. хор Т-ва „Сурма": А. Вахнянин: „Живем, живем". Фортепіяновий супровід обняв д-р Н. Нижанківський. Вступ для нечленів за запрошеннями. По Богослуженні в год. 10-ій спільна знимка всіх членів Товариства у власній домівці. Привіти на адресу: „Українська Бесіда", Львів, вул. Рутовського 22, І.

— **В Українському Науковому Інституті в Берліні** відбудеться 3. ц. м. виклад доцента д-ра Б. Крупницького про українську політику Карла XII. в Бендерах.

— **Нова влада Адвокатської Палати.** На засіданні львівської Адв. Палати 1. ц. м. уконституувалася нова влада адвокатської самоуправи. Деканом вибрали д-ра З. Станкевича, віцедеканом д-ра Г. Ляндесберга, секретарем д-ра Льва Ганкевича, скарбником д-ра Догілевського. Речниками вибрали адвокатів: Брікмана, Аксера, Мерера, Марітчака й Ридля.

— **Хвилевий спокій у вищих школах.** В середу 1. ц. м. відбулось у львівській політехніці віче всіх вшехпольських організацій у вищих школах. На вічу рішено припинити покищо бойкотову акцію супроти студентів жидів і чекати, як виглядатимуть у практиці останні розпорядки ректорів щодо місць у викладових салях. Одночасно вшехпольська молодь у політехніці все ще бльокувала всі входи і не допускала студентів жидів на виклади. В академії закордонної торговлі ректор продовжив припинення викладів аж до відкликання. Також в академії ветеринарійної медицини виклади припинені. — 2. грудня ц. р. появився розпорядок проф. д-ра Нозіцького, що ним припиняють виклади у львівському університеті. Ендецька молодь 2. ц. м. намагалася уладити „день без жидів".

— **До Картуської Берези.** 30. листопада ц. р. відіслали з Тарнова до Картуської Берези 14 осіб, в тому 12 підозрілих у комуністичній діяльности і Ст. Кульму та Мар. Хабук, кримінальних проступників і рецидивістів.

— **Римо-католицьку каплицю** будують у найменшому селі рудецького повіту, Яремкові. Одна варшавська фірма дала на будову каплиці 15 тон цементу.

— **Пані Сухестов переходить на греко-католицизм?** Польська преса повідомляє, що п-і Сухестов, наречена князя Радзівіла, приїхала до Дрогобича до свого хорого синка. По дорозі поступила до Станиславова, де її прийняв на послуханні Преосв. Хомишин. Тому, що познаньська архидієцезія відмовилась охрестити п-ю Сухестов, постановила вона перейти на греко-католицьке віроісповідання. Преосв. Хомишин прихильно розглянув її просьбу в тій справі.

Д-Р ВОЛОДИМИР КУЧЕР.

ЛАВРЕАТИ

НАГОРОДИ НОБЕЛЯ ЗА ФІЗИКУ ТА ХЕМІЮ В 1937. Р.

Щорічні нагороди Нобеля в наукових діяннях не тільки відзначають чільних і славних учених, що своїми дослідами дуже причинилися до поглиблення науки, але також немов підкреслюють і підносять значіння цих дослідчих напрямів, які під теперішню пору є найбільш успішними, які вдираються найглибше і найскорше в тайни природи та відкривають її нові перспективи. З тої причини докладніші відомости про наукові осяги лавреатів Нобеля можуть зацікавлювати також ляїків, бо дають їм орієнтацію, які ділянки дослідів є в даному часі „найактуальніші" та які дають надії на нові здобутки науки, а з ними і нове технічне застосування.

В ділянці фізики, цьогорічну нагороду Нобеля поділено між двох учених а саме: англійця Г. П. Томсона і американця К. І. Девіссона; вони оба займаються дослідами над хвильовими прикметами електронів. Ця ділянка фізики не є найновіша, одначе її здобутки зачинають тепер набирати чимраз більшої практичної ваги. Ці досліди започаткував французький фізик Люї де Брой, який теоретично передбачив хвильові прикмети струмів летючих електронів, то значить він передбачив, що найдрібніші частинки матеріяльні — електрони, що біжуть немов рій стрілен з великою скорістю, поводяться подібно, як промені світла. Ці ідеї, проголошені перед 13-ти роками, дочекалися досвідного провірення, а Де Брой дістав перед 8-ома роками нагороду Нобеля. Перші досвідні провіри струму електронів завдячуємо двом американським фізикам, Девіссонові та Джерменові з Ню Йорку.

Інший спосіб провіру тих самих прикмет електронового струму зробив англійський фізик Г. П. Томсон і дістав таксамо повне потвердження теорії Де Броя. Одначе зазначити треба, що ці досвіди виконано перед пятьома роками. Оба тепер нагороджені вчені повели свої досліди дальше і осягнули висліди, які дозволили їм не тільки дійти до наукових успіхів, але й здобути практичний хосен з випрацьованих метод.

Вязка електронів, яка трапляє на дорозі свого бігу на якесь матеріяльне тіло, переходить крізь нього, бо в кожній матерії міжатомові простори є без порівнання більші, ніж самі атоми. Щойно влучаючи в атом, або у простір його сфери ділання електрон підлягає проглиненню, або відхилові зі своєї дороги. Якщо маємо до діла з верствою матерії не дуже грубою, тоді більша частина електронів перейде крізь неї подібно, як промінь Рентгена переходить крізь непрозорі тіла. Одначе дороги електронів, що не перейшли крізь верству матерії, підлягають меншим або більшим змінам; деякі електронові промені відхилюються від первісно обраної дороги, що можемо безпосередньо оглядати на фотографічній кліші, або на фосфоризуючому екрані; бачимо їх там як характеристичні світляні смуги та концентричні тіні. А що відхилі цих променів залежить від укладу і роду атомів субстанції, крізь яку вони переходять, тому електронова аналіза дає змогу пізнати структуру досліджуваної субстанції. До подібних вислідів можна дійти на підставі досліджування субстанції променями Рентгена. Одначе досліди субстанції електроновими проміннями багато облегчують справу. Довгота хвилі електронового променя залежить від скорости руху електронів, яку нині вміємо дуже легко і докладно наставляти; таким робом дістаємо промені електронів завсім однородні. З тої причини електронові промені стали нині дуже поширеним засобом у досліджуванні будови матерії не лише в чисто наукових цілях, — як досліди структури кристалічних тіл і досліди будови атомів, але також у технічних цілях — як досліджування стопів, будови сталі, докладности шліфів, прикмет товщів і смарів, тощо. Досліди методою електронових променів довели до дуже високої прецизії, якої не можна було осягнути іншими методами. При медичних дослідах виступають нині погляди, що в деяких випадках лікування променями Рентгена можна вжити променів електронових з дуже добрим успіхом. Існують навіть уже дослідчі лябораторії спеціяльно пристосовані до цього роду дослідів.

Ще одну дуже цінну прикмету мають електронові промені, а саме, що вони зміняють напрям бігу в магнетному полі. Це дає змогу будувати з відповідних електромагнетів гейби сочки, які переломлюють електронові промені подібно, як шкляні сочки переломлюють звичайне світло. На тих прикметах електронових променів оперта основа електронового телескопу, якого ділання немов замінює підчервоні промені на електронoвий струм. Знаємо, що підчервоні промені можуть висилати тіла навіть у найтемнішу ніч та що вони переходять зовсім свобідно через мряку. Ці промені замінені на електроновий струм, заломаний відтак в електромагнетній сочці, падають на екран. Таким робом електроновий телескоп дозволяє бачити підчервоні промені, т. зн. дозволює дивитися через мряку і крізь повну темноту. В електроновому телескопі покладають нині великі надії на будучність військові кола.

•

— **Не дають дозволу.** Сокальське старосто ще досі не дає українським установам на всякі вапреви в усьому сокальському повіті. Не помогли нічого інтервенції у воєвідстві у Львові ні в старостві в Сокалі. Цей прикрий стан триває ще від крововаго празнику св. Петра і Павла в Сокалі в дни 12. VII. ц. р.

— **Арештували священика.** ПАТ повідомляє: З доручення прокуратора в Бережанах поліція арештувала і відставила до вязниці у Дрогобичі парохa з Потока (пов. Рогатин) о. Дениса Гемпурка, щоо відсидів кару 10 місяців.

— **Патольогічний стан польської преси.** На днях подала польська преса, що у Станиславові розпочався судовий процес проти 5 українців під закидом вимордування пятьох польських вояків. Вістка показалася неправдивою, бо такого процесу в Станиславові нема. Справа є щойно предметом судових доходжень. Польська преса шукає поспішно нового предмету для протиукраїнської пропаганди і випереджує слідчого суддю та прокуратора.

— **Солідарний страйк.** У звязку зі страйком робітників у фабриці цукорків „Газет" у Львові повстав новий робітничий конфлікт. Робітники, зорганізовані у фаховому союзі, рішили піддержати домагання страйкарів і переводять у своїх варстатах щодень страйки солідарні, що тревають чверть години.

— **Новий людовий університет на Волині.** Як повідомляє польська преса, кремянецький ліцей, що веде досі два людові університети в Михайлівці і Рожині, має створити в новому році третій університет у Малинську пов. Костопіль. Ліцей набув уже відповідну парцелю в Малинську під будову університету.

— **Не підпалюйте бензиною.** Львівську пожежну сторожу покликано телефонічно на рятунок у Давидові під Львовом. Показалось, що жінка господаря Петра Яремка розпалювала в кухні вогонь при помочі бензини, яка експльодувала. Господиня, на якій занялася одіж, вибігла на подвіря, причому отерлася об загату, що почала горіти. Вона попеклася легко, але вогонь охопив хату, стодолу та стайню, опісля перекинувся на сусідні будинки. Львівська пожежна сторожа припинила дальше поширення пожежі.

— **Криваві особисті порахунки.** Як повідомляє ПАТ, молочарський техник Олег Кірик напав на вулиці в Бродах на лікаря ветеринарії Сося, занятого в тій самій українській молочарні, що напасник, ударив його боксером між очі, опісля поранив його ножем і втік. Лікаря перевязано і відставлено до дому в тяжкому стані. Справою занялася слідча влада.

— **Авто під потягом.** На шосі Луцьк-Рівне самохід, що їхав серед сніговії до Рівного, зударився на залізничому переїзді з особовим потягом, що їхав до Львова. Самохід розторощило, причому шофер і один пасажир ледви вийшли з життям, тяжко ранені.

— **Молібденіт на Волині.** Шлеські копальняні підприємства перевели в повіті Сарни на Волині досліди й відкрили в каменоломах в Камяній зложжя цінного сирівця молібденіту, якого вживають при виробі сталі найшляхотніших ґатунків. Якщо виявиться, що ті зложжя богаті, в сарненськім повіті вибудують копальні того сирівця. Молібденіт це дуже дорогий сирівець, якого в 1936 р. добули в цілім світі заледви 6.000 тон.

— **Ст. Василевський лавреатом м. Познаня.** Артистична комісія м. Познаня признала літературну нагороду в сумі 5.000 зол. д-рові Стан. Василевському, письменникові родом зі Львова. Лавреат був спершу журналістом, опісля занявся літературними та історичними проблемами, звязаними переважно зі Львовом.

— **Комунізм у жидівських гімназіях.** Серед учнів одної жидівської гімназії у Вильні переведено в листопаді ц. р. масові ревізії й арештовано 17 осіб. На днях арештували знову 14 учнів жидів під замітом належання до комуністичної організації. Це сини інтелігентних і богатих родичів у віці від 16—18 літ.

— **Присуд на дефравдантів.** У процесі директорів янівської каси позичкової й ощадности засудили після застосування амнестії Франца Льостера на 2 і пів року і Адама Шварца старшого на півтора року вязниці. Адам Шварц молодший дістав пів року вязниці.

— **Краєва хроніка.** Із вікна будинку на III. поверсі Тютюневого Монополю в Тернополі при вул. Бродській вискочив інжинір тієї установи Тадей Дескур. Перевезений до шпиталю помер. — У Жидачеві пов. Городенка, згоріла сторола зі збіжжам і інші господарські будинки Альбіна Дрогомирецького та будинки двох інших господарів. Шкоди є на 15.000 зол.

— **Процес за один танковий рух.** Кабаретова співачка Ірина Афанасієва заскаржила до суду познанського фотографа Маріяна Рися за нарушення авторських прав, якого він допустився тим, що роблячи для неї знимки, виконав фотографію її оригінальної креації „Діябольо" та відступив цю знимку фірмі „Альфа", яка опісля репродукувала її задля реклями. На розправу покликано балетового знавця з Варшави, який ствердив, що креація є оригінальна і належить до незвичайно трудних балетових позицій Одначе суд прихилився до внесення оборони, яка твердила, що креація не є оригінальна і на доказ предложила фотографії з журналу „Фолі Бержер". Розправу відложено.

— **Спроневірили 54.000 зол.** Варшавський окружний суд розглядає справу видавця Опільського часопису „Ютро" Сендичковського та його адміністратора Ґатершільда, що спроневірили 54.000 зол., затягнених титулом позичок на рахунок видавництва.

— **„Зразкова кольонія".** У кольбушівськім повіті розпарцелювали між місцевих польських хліборобів фільварок Войків, а саме простір 280 гектарів землі. Заходами кольбушівського повітового виділу на весну 1938. р. створять там „зразкову сільську" кольонію.

— **Через жінку став пустинником.** На поліції у Гдині зголосився чоловік у сильно приниженім і нехлюйнім одязі. Оповів, що називається Крохмаль і від червня ц. р. укривався в підміських лісах на Вітомині, де жив як лісовий чоловік. Живився тільки лісними ягодами та корінцями і мешкав у землянці, яку собі збудував. Тепер з причини зимна хоче вернутись до міста. За причину свого пустинничого життя подав утечу перед якоюсь жінкою, що виступила проти нього зі судовою скаргою. На поліцію зголосився тому, бо всі вважали його небіжчиком.

— **Спільні почтові значки чотирох держав.** Як повідомляє румунська преса, чотири держави балканського порозуміння: Румунія, Югославія, Греція і Туреччина видали нові почтові значки, приняті до спільного обігу. Значки друкують у Білгороді.

— **З большевицького пекла.** Крізь Бидгощ переїздила група німецьких громадян, видалених із Совітської Росії під закидом протиреволюційної діяльности та шпигунства. Подорожні оповідали, як большевики знущалися над ними та катували у вязницях. Багато чужинців большевики не хотять взагалі впустити з вязниць.

—o—

В ділянці хемії поділено нагороду Нобеля також між двох учених, а саме: П. Каррера зі Швайцарії та Гаворта з Англії, які від довгих літ працюють над вітамінами. Якщо зазначимо, що цьогорічна признана нагорода Нобеля в ділянці медицини припала мадярському ученому Сент-Джирджіємові також за досліди над вітамінами, тоді ще більше оцінемо значіння дослідів у цій ділянці, яку перед 25-ти роками започаткував Ф. Г. Гопкінс, а незалежно від нього К. Функ.

Відзначені цьогорічною нагородою Нобеля учені-хеміки дали змогу познайомитися з хемічною структурою вітамін. Вони відкривали і досліджували докладніше деякі хемічні сполуки, які частинно вже вміємо продукувати в штучний спосіб у ляборaторіях як бета каротен, ерґостерину, ляктофлявіну, гексуроновий квас — званий також аскорбіновим квасом. Згадані сполуки є або тотожні з деякими вітамінами або організм сам перероблює їх легко на вітаміни. Крім цього згадані лавреати досліджують також ділання вітамін на всякі функції організму, як нпр. на процес віддихання, витворювання гормонів, тощо. Пізнання вітамін у хемічно чистій формі посунули дуже вперед наше знання хемічної переміни в живих організмах. А дальше ці досягнення дозволили пізнати ще інші досі таємні субстанції поза вітамінами і гормонами, т. зв. ензими. Під хемічним оглядом ензими — це тіла дуже складні, для живого організму дуже важні, бо вони управильнюють чи пак уможливлюють чимало найважніших хемічних перемін, конечних до життя чи то цілого організму, чи то поодиноких органів і тканок, навіть відрубних клітин. З тої причини досліди в тій ділянці мають велике значіння для фізіольогії, гигієни та медицини.

Відозви й комунікати.

ВСІМ КООПЕРАТИВНИМ ОРГАНІЗАЦІЙНИМ ОСЕРЕДКАМ У КРАЮ ДО ВІДОМА.

Преса з останніх днів принесла вістку, що міністерство скарбу признало полекші при викупні промислових свідоцтв також на 1938 рік. Дотичний обіжник міністерства скарбу появиться правдоподібно вже в черговому числі урядового денника міністерства скарбу. У звязку з цим просимо повідомити кооперативи, щоби здержалися з викупном промислових свідоцтв до часу нашого вяснення, яке подамо в числі 49. „Г. К. Ч." з ц. р.

Ревізійний Союз Українських Кооператив.

КОМУНІКАТ УКРАЇНСЬКОЇ СТУД. ГРОМАДИ В ПОЗНАНІ.

Українська Студ. Громада в Познані задумує в II-ому триместрі 1937/8 вести власну харчівню для українського студентства, в якій рівночасно моглиб діставати безплатні обіди незаможні студенти. Уруxомлення такої харчівні вимагає вкладу більшої суми грошей, яких У. С. Г. не має. Тому цією дорогою звертаємося до своїх бувших членів, щоб надсилали одноразові датки на цю ціль. Адреса: Українська Студ. Громада, Познань 3, скр. п. 1013.

М. Крупська
прес. реф.

В. Кіналь
голова.

Дописи.

СТРИЙ.

Загальні Збори Філії Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Стрию відбулися дня 12. листопада ц. р. в год. 7. веч. Зі звіту довідалися ми, що завдяки жертвенній праці управи Інститут розвивається правильно і при допомозі інших культурних установ з весною 1938 р. задумує розпочати будову „Дому Української Культури". На жаль, громадянство дуже мало цікавиться установою, а тримісячна відпочинкова відпустка директора прийшла дуже не в пору для установи. До нового виділу вибрано майже тих самих членів з директором Котовичем Володимиром як головою.

Спенсіонували п. Володимира Котовича. Визначним громадянським робітником від 30 літ є у нас п. Володимир Котович, учитель вселюдних шкіл у Стрию. Як довідуємось, цими днями доручили йому декрет спенсіонування його з днем 30. листопада 1937 р. Трагедією є те, що при 60 роках життя і 38 роках учительської служби зачислила йому шкільна влада всього 16 літ до вислуги літ, так, що він лишається майже при голодовій (60 зол. місячно) емеритурі. Австрійські літа служби не почислили йому, мовляв, не зголосився на час до служби, перебуваючи в Чехословаччині...

Відчит д-ра Пастернака про розкопи у Крилосі зі знимками дня 27. листопада зібрав у салі „Сокола" (Н. Дім) велике число слухачів, так, що багато людей через брак місця мусіло відійти. Відчит викликав великий ентузіязм приявних і причинився значно до піднесення національної свідомости присутніх. Щире признання належиться управі музею „Верховина" в Стрию за влаштування цього реферату.

Загальні збори кружка „Рідної Школи" на передмісті Лани відбулися 28. листопада ц. р. в 12. год. вполудне в салі Церковного Братства на Ланах. Хронічне розсварення місцевих людей унеможливлює працю майже у всіх українських установах передмістя Лани. Неоправдані амбіції деяких зарозумілих міщан розбивають усі зусилля місцевого громадянства надавати конструктивну працю на цьому передмісті. На заг. зборах кружка явилося мало членів, а й ті почали заводити свої особисті порахунки і тільки завдяки делегатам повітового кружка вдалося склеїти виділ, до якого вибрано ем. учителя Качалу, м-ра прав Верхолу, о. Болеску, П. Білецьку і Терлецьку. Пекучою справою є тут найти приміщення для двох кляс Рідної Школи, бо Братський Дім, де дотепер містилася Р. Школа, вже не може помістити всіх кляс. Треба конче вибудувати більший будинок для всіх українських установ, бо інакше всяке зорганізоване життя мусить тут упасти.

В 20-ліття смерти бл. п. д-ра Е. Олесницького улаштовує поминки стрийське громадянство в дні 8. грудня ц. р. В програму ввійде Служба Божа, панахида і академія в салі Нар. Дому. По Службі Божій всі представники установ підуть зорганізованим походом на цвинтар з вінцями і зложать їх на могилі Покійного. Дохід з академії має бути завязком фондації для підмоги студіюючій молоді.

САМБІРЩИНА.

Анкета в справі будови Народнього Дому в Самборі. Дня 18. листопада ц. р. відбулася в Самборі в салі „Української Бесіди" повітова анкета в справі будови Народнього Дому. З реферату м-ра Сілецького А. довідалися присутні, що будовою Народнього Дому самбірське громадянство цікавиться вже від кількох літ. У тій цілі основано окрему кооперативу „Народній Дім", яка помимо веде крамницю опаловим матеріялом, а з весною 1938 р. почне торговлю будівельним матеріялом. Крім цього згадана кооператива поставила собі за мету поставити кооперативним способом репрезентативний Народній Дім, у якому знайдуть приміщення всі наші самбірські установи. В дискусії забирали слово: м-р Кульчицький.Гут, сел. Маркусь, сел. Ґуран, урядовець „Просвіти" п. Пришляк та ін. Всі бесідники визнали одноголосно потребу збудувати для Самбора і повіту найскорше Народній Дім. Анкета закінчилась ухвалою: Весною 1938 р. почати будову! Щасть вам, Боже, самбірщани, у вашій роботі, до якої повинні стануть всі громадяни, без різниці партійної чи станової приналежности.

Окружний Зїзд Маслосоюзу. Дня 22. XI. ц. р. відбувся окружний зїзд представників районових молочарень, приналежних до Маслосоюзу. Зїзд радив у салі „Української Бесіди" в Самборі. Зїзд відкрив дир. Мудрик Андрій, зясовуючи коротко стан молочарської кооперації в краю та плян праці на найближчі місяці. Торговельний звіт здав нач. складу п. Бережницький Осип. Організаційний звіт про стан районових молочарень у Самбірщині здав організатор М. С. п. Андрій Качор. З його звіту довідалися присутні, що в Самбірщині працює пять районівок, які обєднують п'ятую пору к. 3500 господарств і що молочарська кооперація в Самбірщині закріплюється. Інж. Зибенко обговорив законні вимоги, які треба до кінця ц. р. виконати. В дискусії забирало голос багато кооператорів, які вказували на трудноші у своїй праці на місцях. Найбільше перешкод ставить адміністраційна влада — повітове староство в Турці замкнуло напр. ще в місяці вересні ц. р. три збірні, дві в Топільниці й одну в Лужку і далі не зважаючи на інтервенцію в старостві і навіть у воєвідстві, збірень не відкрито. На зїзді було коло 70 представників районових молочарень та їх збірень. Зїзд скінчився ухваленням відповідних резолюцій, які нормуватимуть дальшу працю молочарської кооперації в повіті.

ГРИМАЛІВ.

Посвячення складниці С. У. К. Дня 7. 11. ц. р. відбулося у Грималові небудєнне свято: посвячення складниці Союзу Українських Кооператив Теребовлі-Скалата. Хоч погода була непевна, зібрало це свято великі народні маси зі самого Грималова та з довколичних сіл. Свято почалося соборною Службою Божою, яку відправив о. Степан Мохнацький, голова Надзірної Ради С. У. Кооператив, при співучасти двох священиків. Мала церква не могла помістити всього народу. По богослуженні пішла процесія з церкви до близької домівки складниці, яку посвячено; потім відбулася в салі Народнього Дому святочна академія, яку відкрив о. Ст. Мохнацький і побажав новій станиці найкращих успіхів. Директор Центросоюзу п. М. Творидло в довшому дуже змістовному привіті підніс великі завдання матеріяльної і морально-етичної натури, які стоять перед українською кооперацією. Д-р А. Заплітний привітав нову станицю від зорганізованого громадянства Теребовлі і вложив на місцевих громадян відповідальність за долю наймолодшої нашої установи у Грималові. Дир. П. Палійчук взивав місцеву кооперативну громаду і ширший український загал всіми силами дбати, щоб наша нова установа крок за кроком росла і розвивалася, взиваючи місцеве громадянство та його провід до згідної, солідарної і творчої праці. По привітах виступав кілька разів хор місцевої читальні, що відспівав кілька дуже солідно підготованих і гарно викінчених точок. У святі брала участь також орхестра читальні „Просвіти" з Теребовлі під управою дир. Івана Козака, що причинилась до піднесення поваги свята. По довшім застою у житті Грималівщини повинно це свято бути переломовим моментом, бо Грималівщина, не зважаючи на пригранічне положення, має всі дані до розбудови національного життя, якщо тільки місцеві провідні круги візьмуться до солідарної і згідної праці, на яку чекають широкі круги нашого селянства.

а.

ПЕРЕМИШЛЬ.

З кооперативного руху. По відомій катастрофі, яка мала місце перед 6-ти роками, ОСУК в Перемишлі, до якого управи ввійшли нові люди з енергією і посвятою, поволі та з великим трудом вилічився з ран. Сьогодні ОСУК виплив на чисті води та в міру своїх спроможностей поширює свої агенди, прямуючи до того, щоби вповні виконувати свої завдання та скоро осягнути ціль, для якої кооперація покликана: „через кооперацію все, чого село потребує, і через кооперацію все, що воно збуває". Перед кількома місяцями ОСУК переніс свої бюра і магазини з невеликого льокалю в Народньому Домі до одноповерхової камяниці при вул. Івашкевича 58, яку майже цілу заняв. У новому приміщенні ОСУК завдяки енергійній праці Надзірної Ради і Дирекції майже з кожним днем поширює свою діяльність. Сортимент товарів в ОСУК зростає постійно. Восени ц. р. ОСУК започаткував скуп збіжа, який досі був у руках виключно жидівських і який, як на початок, гарно розвивається. Для обговорення справ, звязаних з поширенням агенд, дирекція ОСУК скликала кооперативну анкету, що відбулася 22. ц. м. в салі Нар. Дому; в ній взяло участь 160 делегатів від 67 кооператив. Анкету відкрив голова Н. Р. ОСУК д-р Хробак Микола. У своїй промові звернув він увагу на незвичайно тяжкі обставини, серед яких українській кооперації приходиться працювати та на кооперативну дисципліну, від якої саме розвій кооперації залежить. Про діяльність і значіння управ низових кооператив говорив люстратор Гречанівський Іван. Нач. директор ОСУК інж. Станімір Осип представив стан кооперації у краю, зокрема в Перемищині, ціль і значіння кооперації та агенди ОСУК. Про освідомлення низових кооператорів говорив дир. Ґула Антін. По рефератах вивязалася жива дискусія, в якій забирало голос багато осіб.

Просвітянська конференція. На запрошення виділу філії „Просвіти" зібралися 25. XI. ц. р. в год. 18. у салі „Української Бесіди" представники всіх перемиських установ на конференцію в справі гідного відсвяткування 70-ліття Матері всіх українських товариств. На цьому місці слід повитати численну (65 осіб) участь перемиського громадянства в конференції. Вже сам факт такої численної участи вказує, що перемиське громадянство розуміє значіння Просвіти у відродженні української нації та її вплив на змагання до кращого завтра народу. Конференцію відкрив голова філії „Просвіти" д-р Хробак Микола. Зясувавши ціль конференції, попросив він приявних, щоб висказали свою думку дотично відсвяткування 70-ліття Просвіти та щоб вибрали Ювилейний Комітет. У дискусії забирало голос багато громадян, які безвастережно підчеркували конечність відсвяткувати гідно ювилей та складали побажання, щоб ювилейний 1938 рік був рівночасно роком обєднання всіх українців під прапором „Просвіти". Дискусія велась у незвичайно поважному тоні. Вкінці вибрано Ювилейний Комітет, у склад якого ввійшли: інж. А. Артимович, п. Л. Бобеликова, проф. І. Гонтарський, п. Е. Зятикова, д-р В. Загайкевич, о. крил. Іван Качмар, м-р Ю. Костюк, д-р І. Мандюк, п. П. Марко, п. В. Нагайський, п. М. Околотова, дир. Дм. Пеленський, о. д-р Р. Решетило, д-р М. Рибак, дир. О. Станімір, дир. О. Сеничко і д-р М. Хробак та полишено місце для одного представника молоді. — Чергового дня вполудне відбулася на доручення Головного Виділу Т-ва „Просвіта" друга конференція. У цій конференції взяли участь: голова Матірного Т-ва д-р Іван Брик, посол З. Пеленський, представники філій з Добромиля, Мостиськ, Ярослава, Перемишля та кількох перемиських громадян. Мали ще прибути представники філій з Бірчі і Лежайська, одначе з невідомих причин не прибули. Конференцію відкрив голова філії д-р Хробак Микола привітом для гостей зі Львова та представників філій. Реферат про „Дар Просвіті" та про ювилейний рік виголосив д-р Ів. Брик, підчеркуючи, що, не зважаючи на недостачу дозволу на переведення збірки, добровільні датки на „Дар Просвіті" повинні поплисти якнайщедріше. Про технічне переведення акцією говорив посол З. Пеленський. Дискусія і цим разом була дуже ділова та широка. Наради конференції протягнулись до пізного пополудня.

З викладової салі. В неділю 28. XI. ц. р. в салі „Української Бесіди" відбувся заходами Учительської Громади і Т-ва наукових викладів ім. П. Могили четвертий з черги виклад. Про психічні недуги виголосив д-р Р. Несторович. Виклади, організовані згаданими т-вами, з кожним тижнем здобувають собі щораз більшу популярність.

К-к.

СТАНИСЛАВІВ.

Купці героям „Базару". Мин. суботи відбулися заходом Філії Союзу Купців і Промисловців святочні сходини для членів, присвячені памяті 359 героїв зпід Базару. На програму сходин зложилися: вступне слово п. Велигорського, реферат п. Смольського та дві деклямації. Між присутніми переважала молодь.

Перший купецький курс. Мин. неділі розпочався при великім зацікавленні купців перший купецький курс рефератом проф. Целевича н. т. „Ідеольогія української купця на тлі історії". Курс ведеться заходом Ради Філії СУКП. і протягнеться до дня 19. 12. ц. р. Реферати будуть відбуватися щонеділі в такому порядку: 5. 12. проф. Шанковський — „Підставові речі купця"; 8. 12. проф. Бандрівський „Книговедення й податки"; 12. 12. д-р Литвинович і п. Баранецький „Правні, адміністраційні й векслеві справи"; 19. 12. Практичні вказівки, банкові та організаційні справи. Добре обдумана програма й поважні фахові сили дають запоруку, що курс сповнить своє завдання. Йде лише про те, щоб усі купці взяли в ньому участь. Сподіємося теж, що по закінченні курсу влаштує філія другий з докладним практичним показом, що для молодих купців буде мати особливе значіння.

З відчитової салі. Мин. неділі відбувся черговий відчит у салі „Української Бесіди" в циклю намічених рефератів. Відчит мав д-р В. Пашницький н. т. „Українські літературні билини".

Трикотарський курс. Філія „Союзу Українок" улаштовує курс трикотарських робіт, що його будуть вести фахові сили, які гарантують повний успіх науки.

Перед величавим релігійним святом. Дні 4. і 5. грудня зазначаться в житті Станиславова належно тревало: в тих днях відбудеться святочна академія в 900-ліття проголошення Божої Матері Володаркою України та в 10-ліття Архибратства Божої Матері Неустанної Помочі при церкві оо. Редемптористів, яке теж є [illegible]затором академії. Протекторат над святом обняв [illegible] Григорій. Участь беруть: хори богословів, „Станиславівського Бояна", оо. Василіян (Княгинин-Кольонія), Марійської Дружини (Гірка), катедри й організаторів; професори Муз. Інституту ім. М. Лисенка; симфонічна орхестра та гурт декляматорок. Програма буде виведена тричі: в суботу 4. 12. в год. 18. для сіл, в год. 19.30 для міста; в неділю 5. 12. в год. 15. для шкільної молоді. ОО. Редемптористи, що втішаються величезними симпатіями у Станиславові й окрузі, приготовляють академію із звичною дбайливістю. Віримо, що [illegible]ниславівське громадянство без різниці кляс і ст[illegible] ремільно візьме участь в академії, зазначуючи [illegible] спосіб своє привязання до прадідівської віри, від [illegible] так дуже дехто хотів би нас нині відтягнути.

Б. Л.

ГОРОДОК.

Жіноча нарада. В дні 23. XI. н. р. відбулася заходами Філії „Сільського Господаря" і Ц. С. жіноча нарада в справах господарських і кооперативних. Явилися на ній представниці всіх сіл городецького кооператива вого районy в числі 200 осіб та самого Городка. Виголошено реферати: „Роля жінки в сільському господарстві" — д-р Харитя Кононенко; „Завдання жінки в кооперації" — Ірина Домбчевська та „Наш рідний промисл" — дир. Заяць. По промовах начальника Р. М. Бушманюка, представника філії „С. Г." Сідельника і Украінбанку Лаптути та дискусії покінчено нараду відспіванням національного гимну. Нарада була вазважна і цікаво заслухані лиця слухачок селянок вказували, що бадьорі слова прелєґентів западали в їхні серця. По нараді роздано учасницям прібки виробів рідного промислу, які доставили фабрики: Ц.С., „Зоря". „Мота" і „Суспільний Промисл". Пропагаторки „Сусп. Пром." частували учасниць горячою кавою „Пражків". По спільній свячці розїхалися господині до своїх сіл, підбадьорені на дусі і веселі. — Городецький район належить під оглядом свідомости селянок до дуже занедбаних. Мабуть зложилися на це ріжні причини, а найбільше те, що в самому Городку зуживається більше енергії на особисті порахунки між на своєсоі дуванля всіх сил для праці в повіті. Цієї праці дуже потрібно у всіх ділянках, особливо в освідомленні жіноцтва. Тому скликання жіночої наради повно дуже корисно відбється на дальшій праці в повіті. Жінка-селянка Городецької Землі пробуджується, треба тут тільки спільної праці всіх установ, щоб те пробудження відповідно використати.

Громадянка.

КАЛУШ.

В 900-ліття проголошення Преч. Діви Марії Царицею України. 21. листопада, день св. Архистратига Михаїла, є храмовим днем у Калуші. Цього року прикрашали цей день на вдевятькування 900-ліття проголошення Преч. Діви Марії Царицею України. Програма цього торжества складалася з трьох частин. Передполуднем торжественна Служба Божа з проповіддю о. Лотоцького ЧСВВ. з Гошева, після полудня вечірня з соборною панахидою за покійних громадян калуської парохії, вечором у просторій салі Народнього Дому святочна академія. Богата та дбайливо виконана програма академії надала цілому торжеству дуже поважний характер. На музично-вокальну частину зложилися виступи хорів — дитячого з Калуша під проводом о. проф. М. Майорчака, мішаного з Підгорок під проводом п. Дм. Филиповича, мужеського з Калуша під управою м-ра І. Аровця та соля — фортепіянове проф. І. Решетиловичевої, скрипкове д-ра Я. Доворського й сопранове п. В. Дубрівної. Святочну промову виголосив рад. В. Глібовицький зі Львова. Як декляматорки виступили п-на К. Яськівна та маленька Лідка Цьовка. Загальне гарне враження з цієї академії доповнив та скріпив кінцевий живий образ, що представляв картину коронування Преч. Діви Марії на Царицю України. Цього акту довершив князь Ярослав Мудрий в окруженні представників ріжних верств українського народу при звуках пісні-молитви „Боже великий, єдиний" Головні аранжери цього свята: о. парох В. Тисовський, о. Р. Монцібович, п. Чорпітова та декан. інструктор Т-ва „Орли" М. Когут можуть заслужено радіти з гарного успіху, що особливо на терені калуської молоді повинен мати додатні наслідки: зактивізувати цю молодь до ідейної праці під гаслом: З Христом за Україну! З огляду на загрозливе положення з ріжних боків Калуш дуже потребує саме такої праці.

Обсерватор.

Спорт.

ЗНАМЕНИТИЙ ВИСЛІД ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ В АНГЛІЇ.

ЛЬОНДОН. **Англія — Чехословаччина 5:4 (3:2).** Цього року англійці запросили собі чехословацьку дружину зі суходолу, сподіючися, що легкою перемогою поправлять свою надшарпану в европейськім футболю репутацію. Чехословаччина надавалася на жертвенного козла, бо її репрезентаційна одинадцятка не могла похвалитись надзвичайними успіхами. Також дружини, що брали участь у змаганнях Мітропи швидко позаломлювалися.

Одначе чехи приготовлялися до виправи на Альбіон дуже дбайливо і осягнули зовсім добрий вислід, коли зважити, що англійці здобули лиш чотири голі. Пяті ворота для англійців впали зі самовбивчого стрілу. На цім метчу було 50.000 видців.

Чехословаччину жде ще один метч із репрезентацією Шотляндії.

Україна — Погонь. Пригадуємо, що боксерський метч обох дружин відбудеться **в неділю 5. ц. м.** в год. 7. веч. у Спортовій Салі при вул. Яблоновських.

Алькоголь вироджує раси й веде до загибелі

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр:

Пятниця 3. XII. год. 8. веч. „Мадам Батерфляй" опера.

Субота 4. XII. год. 7.30 веч. „Завтра неділя".

Неділя 5. XII. год. 3.30 попол. „Завтра неділя". Год. 7.30 веч. Вечір любовних листів.

Театр Ріжнородностей:

Пятниця 3. XII. год. 7.30 „Цей і той".

Субота 4. XII. год. 7.30 „Жабонька".

Неділя 5. XII. год. 3.30 попол. „Жабонька"; год. 7.30 веч. „Цей і той".

Український Національний Хор Дмитра Котка.

4. XII. Самбір.
5. XII. Дрогоб.
6. XII. Стрий.
7. XII. Львів — саля Польського Муз. Т-ва (Хорунщини 7).

КІНА.

АПОЛЬО: „Вязень Дивольського Острова".
АТЛЯНТИК: „Останній поїзд з обложеного міста".
ВАНДА: „Сан Франціско", „Руки заникли".
ГРАЖИНА: „Галька".
ЕВРОПА: „Шпіон африканський"
КАСІНО: „Дівчата з Новолипок".
КОПЕРНИК: „Знахор" на осн. повісти Доленги-Мостовича.
МАРУСЕНЬКА: „Дибук".
МЕТРО: Шерлі Темпль як „Богате бідництво".
МІРАЖ: „Кінг-Конг".
МУЗА: „Наступ на світанку".
ПАКС: „Маерлінг".
ПАЛЯС: „Чар богеми" (Марта Еггерт, Іван Кепура).
РАЙ: „Пан редактор шаліє", комедія.
РІЯЛЬТО: „З кохання недостаточно".
ЗВІТ: „Клюб жінок", „Ковбой герой".
СТИЛЕВЕ: „Народини зірки" та ревія.
ТОН: „7-ме небо".
УТІХА: „Детектив із Гонолюлю" та ревія.
ХИМЕРА: „Парамата".

ФОТОПЛЯСТІКОН: (пл. Марійська 5). „Давос" (Швайцарія).

ФОТОПЛЯСТІКОН „Святовід" (Пасаж Гавсмана ч. 7): „Рим-Тіволі".

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Пятниця, 3. грудня 1937.

БЕРЛІН 17.00 Шубертові та Шуманові пісні, 19.45 Веч. гомін, 20.00 Фільг. концерт; БЕРОМІНСТЕР 20.00, 21.00, 22.00 „Самсон і Даліля" оп. Сен-Саенса, БУДАПЕШТ 12.05 Циг. музика, 18.00 Оп. орх., 19.45, 20.00 Нар. пісні; ВІДЕНЬ 17.00 Для дітей, 17.25 Шуберт-Шуман, спів, форт., 19.25 Пісеньки, танк. музика, 20.05, 21.00 „Міс Сара Самсон" драма Лесінґа, 22.30 Югосл. музика; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Скр., форт.; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; ЛЬОНДОН РЕДЖ. 21.00 „Іль Табаро" оп. Пучіні, 21.55, 22.00 Шотляндська музика; МІЛЯНО 17.15 Танк. музика, 21.00, 22.00 Симф. концерт; ПРАГА 16.50 Квартет, 20.05, 21.00 Фільг. концерт; у перерві промова мін. Крофти; РАДІО ПАРІ 18.00 Камер. музика, 21.15 Пісні, 21.30, 22.00 „Ля дубль інконстанс" ком. Маріво, РИМ 17.00 Концерт фільг., 19.00 Розр. музика, 21.00, 22.00 „Паганіні" оп. Легара.

Субота, 4. грудня 1937.

БЕРЛІН 11.40 Для дітей, 15.30 Пісні, 19.10 Розр. музика, БІЛГОРОД 18.45 Нар. пісні, БУДАПЕШТ 12.05 Спів, 12.40 Форт., 17.30 Циг. музика, 18.45 19.00 Концерт, 20.00, 21.00 22.00, 23.00 „Тропікальне кохання" оп. Венцана, ВІДЕНЬ 18.10 Нар. пісні, 19.25 Хор, 20.00 Веселий вечір 21.55 Амер. форт. музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 10.30 Для дітей, 20.00, 21.00 Вок.-муз. концерт, 22.30 Фантазія ф-моль Шопена, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 Танк. муз., 21.00, 22.00, 23.00 „Ля форса амороза" оп. Завдонаі, ПРАГА 14.04 Веселий вікенд, нім авд., 15.20 Розр. муз., РАДІО ПАРІ 18.00 Дитячі пісні 18.30 Авд. для дітей, 21.30 Театр Уяви, 22.10 Муз. кабарет, РИМ 21.00 Розр. муз. пісеньки, 22.00 Комедія.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 3. грудня 1937.

6.15—8.00 Раніщня авдиція, 11.15 Копальняна авд., 11.40 Грає Ст. Недзельський, гр. пл., 12.03 Весела географія, словно-муз. авд., 13.45 Суспільна гутірка, 13.50 Розр. музика з пл., 14.55 Біржа, 15.00 „Львівські історії" Ст. Василевського, Музика з пл., 15.20 Біжучі вістки, 15.30 Госп. вістки, 15.45 Великий святий і малі люди, гутірка для молодших дітей, 16.00 Гутірка з хорими, 16.15 Розр. орх., 16.50, 19.50 Актуальна гутірка, 17.00 Сусп. опіка над умово хорими, 17.15 Спів, скрипка, 17.50 Огляд видань, 18.00 Сніговий комунікат, 18.10 Туристичний інформатор, 18.15 Міша Левіцький грає, пл., 18.35 Фл. Земяковський перший президент Львова, 18.50 Спорт; 18.55 Програма на завтра, 19.00 Фрагмент із драми „Таберій", 19.35 Домра та гітара, 20.00 Симф. концерт, 22.50 Ост. вістки, 23.00 Танк. музика з пл.

Субота, 4. грудня 1937.

6.15—8.00 Раніщня авдиція, 11.15 Для шкіл: Співаймо пісеньки, 11.40 Інстр. Китиці, пл., 12.03 Шлеські мельодії, пл., Полудн. деннпк, У копальні соли, 13.45 Концерт бажань, 15.20 Техн. скринька, 15.30 Господарські вістки, 15.45 Театр Уяви для дітей „Пригоди Мікара-Сірничка" на осн. Люїджія Барціні, 16.15 Віол., форт., 16.50, 18.35, 19.50, 20.55 Актуальна гутірка, 17.50 Наша програма, 18.00, 18.50 Спорт, 18.10 У ритмах танку, концерт муж. хору, 18.55 Програма на завтра, 19.00 Це було дуже давно, авд. для старших дітей, Шлеськ, 20.00 Нар. капеля, 20.45 Веч. денник, 21.00 „Життя — не роман" пародія повісти для доростаючих дівчат, 21.15 Танкова музика, 22.50 Ост. вістки, 23.00 Танкова музика з плит.

БІРЖА.

Львів 2. грудня 1937

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·78 89·35, Доляри американські 5.27·00, 5.24·50 Доляри канад. 5.27·00—5.27·50. Фльорени гол. 293·92—292·20, Франки фр. 18·08—17·68, Франки швайцарські 122·15—121·35, Фунти англ. 26·41—26·25, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 17·50—16·70, Кор. дан. 117·84—117·00 Кор. норв. 132·73—131·75, Корони шв. 136·08—135·10, Ліри, італ. 21·60—20·80, Марки фінлянд. 11·63—11·25, Марки нім. 116·00 — 113·00, Шилінги австр. 98·50—97·50, Гель Авів 26·30—26·00, Марки нім. срібні 121·00 — 117·00

Акції.

4 і пів проц. внутр. 57·75, 57·50, 3 інвс 1 ем 73·75 серія, непот. 3 поз. інв. 2 ем. 73·75., серія 84·50 5 конверс. 62·75. 4 пр. дол 40·00, 4 консол. 60·25

Папери.

Банк Польський 107·50. Цукор 33·25· Вугоzь 24·88, 25·00, Лільпоп 53·50 Тенденція неодностайна.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ":

Львів, 2 грудня 1937 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 3·35 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 3·40 зол.
молоко . . . 19—20 сот.
яйця (копа) . . . . 5·70 зол.
Тенденція вдержана на всі артикули

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.